

ERDÉLY

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT.

Szerkeszti: **Radnóti Dezső.**

Kiadja: az **Erdélyi Kárpát-Egyesület.**

AZ E. K. E. EGY ÉVI MUNKÁSSÁGA.

Feilitzsch Arthur báró orsz. képviselő elnöki megnyitója az E. K. E.-nek 1903. aug. 30-án Brassóban tartott közgyűlésén. —

Tisztelt Közgyűlés!

Egy sötét kép körvonalai domborodnak ki lelki szemem előtt, a mikor vissza tekintek egyesületünk 12 évi fáradságos, nehéz és küzdelemteljes munkásságára.

Nemes és magasztos czélokért küzdöttünk, de valahányszor eredményhez jutottunk, vagy a kitűzött czélt megközelítettük, nyomban reá mindig felütötte undok fejét az *irigység*, és reánk zúdult a rágalom, a gáncoskodás mérges nyílainak özöne. — Sötét kép ez tisztelt közgyűlés, a melynek szemlélésénél fájdalmas érzés hatja át keblemet, mert *általános* bajunk, megölő betegségünk, hogy úgy a testületi, mint az egyéni eredményes munkásságot, a czéltudatos, önzetlen, becsületes, tisztességes és hazafias ténykedést — nem a biztatás, nem a támogatás segíti, ösztönzi, ad szárnyakat, ad újabb erőanyagot a további küzdéshez, hanem az igazságtalan bírálat, a valóznak elferdítése, az irigység sugallta rosszakaratú lekicsinyítések, az akadályok gördítése és a méltatlan támadások nagy sorozata bénítja meg, teszi szárnyszegetté, elkedvteleníti és végre a tétlenség homályába kergeti a haza és közérdeknek nagy kárára.

Küzdelmes és fáradságos volt egyesületünknek 12 évi életútja, a mely idő alatt böven osztogatta a lelketlenség tábora a tövis-koszorúkat és röpitgette felénk mérgezett nyilait, de

szerencsénkre hazafias és nemesen gondolkodó nagy közönségünk józansága, tagjainknak lelkes és kitartó támogatása; önzetlen és lángoló *hazaszeretetünknek, kötelességérzetünknek*. kitűzött céljaink *nemességének*, munkásságunk *tisztaságának*, ügyünk *igazságának* nemes és erős vértje megvédte egyesületünket a sebesülésektől, s ha lassan is és nehéz küzdelemmel, de mégis tántoríthatatlanul és szilárd lépésekkel haladt kiszabott útján — kitűzött céljai felé.

Fáradtan a nagy nehéz és hosszú küzdelmekről, elkese-
redve a méltatlan támadásoktól és folytonosan mesterségesen
elénk emelt gáaktól és akadályoktól, de nyugodt lelkiismerettel,
a hiven és becsülettel teljesített munka nemes érzetével állunk itt
önök előtt, tisztelt közgyűlés, és számolunk be sáfárkodásunkról a
reánk ruházott és elvállalt kötelességek teljesítéséről.

Egy éve annak, hogy Sepsí-Szt.-György városában megtartott
közgyűlésünk felhatalmazott arra, hogy egyesületünknek egyik
legnagyobb alkotását, a Kolozsvárott létesített néprajzi muzeu-
munkat dicső Mátyás királyunk születési házában a nyilvános-
ságnak átadjuk. Ezt az alkalmat használtuk fel arra, hogy nagy
királynénk, Erzsébet királyné emlékére készített lobogónkat is
fölvathassuk és szent útjára bocsássuk.

Mindkét alkotásunk részleteivel a titkári jelentés foglal-
kozik, — itt csak annyit említek meg, hogy a zászló-avató ünne-
pen a kormány és közéletünk legkiválóbb férfiainak élén ott volt
József Ágost kir. főherceg ő fensége úgy is mint apost. kirá-
lyunk *Ő* fensége legmagasabb személyének képviselője és úgy
is, mint egyesületünknek dicső és szeretett védője. A zászló-
anyai tisztet *Augusztia* főherceg asszony *Ő* fenségének helyet-
teseként *Báró Wesselényi* Istvánné ő méltósága teljesítette.

Ugyanekkor megnyitottuk volt egyesületünknek egyik leg-
nagyobb alkotását az E. K. E. muzeumot, a melynek szakszerű
elrendezése, a tárgyak érdekes és tanulságos csoportosítása már
a megnyitáskor általános tetszést és meglepetést keltettek. Az
ünnepet védőnk *József Ágost* kir. herceg úr *Ő* fensége nyitotta
meg. Felejthetetlen szavai még most is fülünkben csengenek, a
midőn a király képviselőjében *továbbra is a nemzet pártfogásába*
ajánlotta egyesületünket, a melyet — ugymond — mindenkor támo-
gatni, fejleszteni és édes hazánk javára fenntartani komoly szándéka.

E megnyitó ünnep szépsége, fénye és fensége messze idő-
kig fog mindenkinek emlékezetében maradni, mi pedig örökít-

sük meg évlapjainkon, hogy szerény egyesületünk ezen kulturális-hazafias magyar nemzeti alkotásának megnyitóját hazánk nagyjai és közéletünk legkiválóbb jelesei megjelenésükkel országos fejedelmi ünneppé avatták.

Jelentem a tisztelt közgyűlésnek, hogy az első alkalmat megragadva, *Daniel* Gábor képviselőházi alelnök, budapesti szakosztályunk elnökével legfelsőbb kihallgatásra jelentkeztünk és egyesületünk nevében úgy Ő cs. és apost. kir. Felségénél legmagasabb személyének képviseltetéseért, valamint *József Ágost* kir. főherceg ő fenségénél személyes megjelenéseért egyesületünk örök háláját és köszönetét tolmácsoltuk. Ezen közgyűlés tiszte és feladata, hogy kifejezze hálás köszönetét *Auguszt*a kir. főhercegasszony ő Fenségének a zászlóanyai tisztség elvállalásáért, — br. *Wesselényi* Istvánné ő méltóságának a helyettesítésért és a közreműködött egyházi férfiaknak, nevezetesen: gróf *Majláth* Gusztáv rk. püspök; *Bartók* György ev. ref. püspök; *Ferencz* József unit. püspök; *Rosescu* Tullius gör. kel. főesperes; *Grätz* Mór luth. lelkész és dr. *Eisler* Mátyás főrabbinak, a kik lobogónkat annyi áldással és oly szép reményekkel biztatólag felavatták és szent hivatásának átadták.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

És most igen t. közgyűlés, vegyük szemügyre, hogy egyesületünknek küzdelmes 12 éves munkálkodása minő nyomokat hagyott társadalmunkban.

A mikor 1891-ben kimondottuk, hogy országrészünk szépségeinek a feltárására, annak megismertetésére társadalmi szövet alkotunk, akkor a turistaság, az idegenforgalom, a természeti szépségek szeretete ismeretlen vagy nagyon szorványosan fellépő fogalom volt nálunk.

Ma már világszép Erdélyünk kezd kibontakozni ismeretlenségéből. Bérczeink, hegyeink ormain mind sűrűbben hangzik a magyar turista szó. Egyesek, iskolák, nagyobb csoportok lelkes vágygyal keresik fel szép völgyeinket, gyönyörű kilátást nyújtó ormainkat és havasainkat. Kezd divattá válni, hogy a külföld helyett Erdély legyen üdülésünk, szórakozásunk helye.

És folytatjuk a munkát, megkezdve Erdély kapujánál, a Királyhágó lábánál. Feltártuk itt már a Biharhegységnek legszebb három részletét; a *Melegsamos* forrásvidékét, a *Galbina* nevű sziklatömböt és a ponori *Csetátye* rejtelmes szakadékait. Beljebb

haladva a Kalotaszeg bájos vidékének egyik ismeretlen szépségét, a *Székelyői* vízesést tettük járhatóvá, a hová a turisták nagy tömege szokott évenként elzarándokolni.

Kolozsvár városának legközvetlenebb szomszédságában, az u. n. *Kányafőn* építettünk menedékházat és létesítettünk üdülőhelyet s ma már ez a hely a legkeresettebb és leglátogatottabb a kolozsvári kiránduló-helyek között. — Tovább menve a közeli *tordai hasadékot* törtük át sziklaúttal és tettük hazánk e csodás szép helyét járhatóvá.

A nagyenyedi Kő-közön áthaladva behatoltunk az Ércz-hegységbe s a *Pilisen* és *Ponoron* építettünk menedékházakat. — A gyalui havasokban a mi mozgalmunk révén villatelep, a *dobrini* havason menedékház létesült.

A világhírű *Detonáta* bazalt szikláinál teljesen berendezett vendégszobák várják a turistákat.

A fővonalon tovább menve Brassó városába érkezünk, a természeti szépségek ez eldorádójához, a hol szász testvéregyesületünk már régóta fejleszti, hozzáférhetővé teszi Brassó vidékének hegységeit. Egyesületünk is beállott dolgozótársnak és ma már e vármegyében is több helyen látjuk munkásságunknak nyomait. A Kiskirálykőn, a Csukáson utak és menedékházak könnyítik a turistáskodást. A társadalomban pedig eleven, lüktető életet szemlélhetünk.

És a Székelység rónáján átfutva látjuk a székelység közgazdasági és kulturális fejlesztésének nagy munkáját, melyből egyesületünk is kivette a maga részét: ott állván az elsők között, a kik e derék nép erkölcsi és anyagi fellendülésének érdekeit munkálták.

Kulturális és közgazdasági téren lázas tevékenységgel és hála a Mindenhatónak, szép eredményekkel teljesítettük feladatainkat, hisz ezeknek fejlesztése, előbbrevitele, megteremtése képezik alapját a turistaság és ezzel kapcsolatban az idegenforgalom teljesítésének és fejlesztésének.

A tudományos szakirodalom terén hézagot pótló nagy munkásságunkat több mint 35 kötet munka bizonyítja.

Ezek csak kikapott részletek a nagy munkából, de ebből is kidomborodik egyesületünknek az a szívós, kitartó törekvése, hogy országrészünk természeti szépségeit ismertté, járhatóvá, kincseit értékesíthetővé tegye. — Mindenik cél országunk közgazdasági fejlesztését viszi előbbre és érinti közművelődési viszonyait is.

Tehát méltók vagyunk, hogy a nagy közönség szeretettel közeledjék felénk és sorakozzék lobogónk alá. — Ne is tartson vissza senkit e szándékától az a sok gáncs, az a sok jogtalan támadás, mely működésünket épen akkor akarta megbénítani, amikor leglázásabb munkával dolgoztunk egyik nagy alkotásunk létrejöttén. Személyes gyűlölködéseket, politikai czélatokat ebben az egyesületben, és e zászló alatt nem ismerünk. — Az ilyen támadás nem érint minket és nyugodt önérzettel folytathatjuk munkánkat tovább a haza javára, a nemzet érdekében.

Egyesületünk a lefolyt évben nagy lépést tett a megizmosodás, a megerősödés útján. Az egyesületet terhelő összes és nagy adóságokat letörlesztettük és végleg szakítottunk azzal az irányzattal, mely az egyesületet kockázatos és veszélylyel járó vállalatokba vitte bele . . . Büszkén mondhatjuk immár, hogy megszabadultunk attól a 12 éves nyügtől, mely megbénította összes tevékenységünket és felszabadult szárnyakkal repülünk végig működési területünk hegyein és rónáin, hogy mindenhol értékeset és becseset alkothassunk.

Ehez kérjük az igen tisztelt Közgyűlés bizalmát és támogatását, ehez kérjük a mi jó tagjaink segítségét és kérjük osztályaink buzgó és lelkes közreműködését.

A lefolyt év gyászt is hozott nekünk. Elvesztettük székely akciónk vezérét, akitől ez akcióhoz eszméket merítettünk, a kinek útmutatásai szerint a székelység érdekében is mindig csak jót és hasznosat cselekedtünk.

Elvesztettük *Potsa Józsefet*, tiszteleti tagunkat, azt a férfit, kinek halálát méltán siratja minden székely és minden jó magyar, mert kitartóbban, szívósabban nem dolgozott senki, hogy a székelységet lábra állítsa s anyagi és erkölcsi érdekeit előbbre vigye. Fejezzük ki részvétünket a nagy veszteség felett és örökökítsük meg emlékét igaz kegyelettel annak a férfinak, akit épen a tavaly emeltünk tiszteleti tagjaink sorába.

Egyesületünk a lefolyt évben mintegy 200 új taggal szaporodott és ma már az E. K. E. nevét az egész országban úgy említik, mint a magyarságnak egyik legmunkásabb társadalmi alkotását, mely czéltudatosan halad előre, melynek tündöklő vezéresillaga ott ragyog a királyi trón közelében, fenséges védője személyében, kihez e közgyűlés megnyitása első perczében is hódolatunkat és tiszteletünket küldjük.

Mai ünnepélyes közgyűlésünk alkalmából jelenünk meg első

izben fölszentelt Erzsébet-lobogónk alatt. Ez az első alkalom ihlessen meg bennünket, hogy lobogónk alatt dicsőült Nagyszonyunk, immár védőszentünk eszméit hirdessük, reánk maradt hagyományait szolgáljuk hazafiás társadalmi szervezetünkben.

A béke, a szeretet, a testvériség és a kitartó munkásság azok a szent jelszavak, melyek lobogónk lengését irányítják. Kövessük ezen irányt és egyesületünk a magyar nemzeti állam kiépítésének nehéz munkájában nagy és hasznos tényező leend. Ezzel egyesületünk 12-ik közgyűlését ezennel megnyitom.

AZ E. K. E. VÁLASZTMÁNYÁNAK JELENTÉSE.

— Előterjesztette Radnóti Dezső főtitkár az 1903. aug. 30-án Brassóban tartott közgyűlésén. —

Igen tisztelt Közgyűlés!

Tömör és vázlatos jelentésbe foglalom össze a lefolyt egyesületi év működésének részleteit.

Követem az elnöki megnyitó fonalát és e jelentésben is első sorban ama nagyszabású alkotásról emlékezem meg, melyet a mult év okt 12-én oly magasztosan és emlékezetesen lefolyt ünneppel adtunk át a nyilvánosságnak. Az ennek nyomán keletkezett erkölcsi jelenségekről az elnöki beszéd már beszámolt és így nekem most csak az a kötelességem, hogy a központi választmánynak aug. 28-án tartott gyűlése határozatából az egyes eseményekre vonatkozólag a történeti eseményeket és a pénzügyi adatokat terjesszem elő.

En is meglepetem Erzsébet-lobogónkat, mely dicsőült nagy királynénk emlékeztére készült és melynek költségeit egyesületünk nagy eszméi iránt való rajongással hazánk asszonyai és leányai gyűjtötték össze. A lobogó gyöngéd női kezek munkája, egy Apaffy Mihály korabeli zászló után mintázva, a modern műhímzésnek remeke. Egyik oldalán Erzsébet királynénk képe látszik, másik oldalát egyesületünk gyopáros jelvénye díszíti. Az egészet Grók István, az Iparművészeti muzeum művésztanára tervezte. A lobogó céljaira 3918 kor. 92 fillér gyűlt össze, melyből a készítés költségeire 2032 kor. 50 fillért fordítottunk.

Vezessen e lobogó egyesületi nagy munkánkban diadalra, dicsőségre!

*

Hosszasabban kell foglalkoznunk ezután az E. K. E. muzeum dolgaival, mert ez az első alkalom, hogy a nagy alkotás minden részleteiről számszerű adatokkal számolhatunk be a tisztelt közgyűlésnek.

A muzeum megalkotásának eszméje megalakulásunkkor elfogadott alapszabályainkban már benne van. Tehát minden más állítással szemben csak kötelességét teljesítette egyesületünk, midőn hozzáfogott, hogy a turistaság és idegen forgalom egyik vonzó és tanulságos alapját, Erdély néprajzi és tájrajzi érdekességeinek gyűjteményét megteremtse.

Mindenesetre kedvezett a gyűjtemény összehozásának az a körülmény, hogy Kolozsvár szab. kir. város Mátyás király születési házát muzeumi czélokra egyesületünknek átengedte és hogy muzeum alkotási törekvéseinket a Muzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége meleg pártfogásába vette. Szükségtelen kérnem a tisztelt közgyűlést, hogy mindkét testületnek fejezze ki hálás köszönetét, hiszen e két tényező támogatása nélkül feladatunkat csak nehezen tudtuk volna megvalósítani.

Hivatalosan 1901. jan. 17-én vettük át az épületet és 1902. okt. 12-én annak minden szobáját megtöltve átadtuk a nyilvánosságnak. Tehát úgy szólván 2 év alatt megteremtettünk egy új kulturintézményt, mely országrészünknek ez időszerint legszebb és legtanulmányosabb látnivalója.

A rendezés munkálataiban nagy érdemeket szerzett néh. *Janko* János dr., kiváló etnográfusunk és halála után utóda *Semayer* Vilibáld dr., a budapesti Néprajzi Muzeum igazgató-őre. A szakszerű elrendezésen kívül, közreműködtek a muzeum megteremtésében *Feilitzsch* Arthur br. elnökünk, ki a szervezés egész ideje alatt és a megnyitó ünnep farsztó munkájában teljes erejét és tudását heteken keresztül egyesületünknek szentelte. Mellette voltak a többi tisztviselők: *Merza* Gyula főpénztárosunk és *Kovács* Géza titkárunk, kiknek lelkiismeretessége és fáradhatatlan buzgalma méltó arra, hogy a t. közgyűlés erről köszönettel tudomást vegyen.

A megnyitóünnep fénye messze túlhaladta előzőleg táplált reményeinket. Az ünnep részletes leírását és az ott elhangzott jelentős beszédeket már közöltük egyesületi folyóiratunkban s ezért itt csak az adatokat sorolom fel, melyek jóváhagyást igényelnek.

A Sepsiszentgyörgyön 1902. július 20-án tartott közgyűléstől felhatalmazást kaptunk, hogy a Kolozsvár városával kötött szerződés értelmében a Muzeum szervezését a Mátyás-szobor leleplezése idejére fejezzük be és a költségeket e közgyűlésnek teendő utólagos jelentéstétel kötelezettségével számoljunk el.

A muzeumra az előző években fordított összegek elszámolását megtárlja az igen tisztelt közgyűlés a zárószámadásokban. Ezeknek a tételeit kell csak most összegeznünk, hogy a muzeum kiadásairól teljes képet nyerjünk.

Az 1900 - 901. években ilyen czímen 50.000 koronát adtunk ki. Az 1902. évi kiadások kitesznek 15.503 koronát, melyhez hozzáadva a folyó évi 5000 kor. kiadást, összesen 66.003 kor. adatott ki tisztán gyűjtésekre, felszerelésekre stb. Ehhez hozzászámítva a muzeumban elhelyezett nagyobb tárgyak és egyesületi könyvtár értékét, együtt jelenleg 115.000 kor. értékű vagyon fekszik az E. K. E. tulajdonaként Mátyás király születési házában.

Egyesületünknek nem lévén vagyona, az a természetes kérdés lép fel, hogy ezt az összeget honnét teremtettük elő. Feleletünk igen egyszerű, összeadta a mi jó közönségünk fillérenként, koronánként. Tisztán a muzeum czéljaira külön gyűjtést rendeztünk, melynek eredménye 30.000 kor. volt, ismét csak a muzeum czéljaira tárgysorsjátékot rendeztünk, melynek összes bevétele 15.000 kor. A Muzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének javaslatára a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr összesen 8000 kor. segítséget folyosított, a kereskedelmi miniszter úr a háziipari rész támogatására 6000 kor. összeget engedélyezett és a földmivélsügyi miniszter úr a gazdasági tárgyak gyűjtésére 2000 kor.át utalványozott. Kolozsvár sz. kir. város a berendezésekre 4000 kor.át szavazott meg, melyet azonban kénytelenek voltunk az épület földszintjének vízhatlanítására fordítani s így e segélyt muzeumi czélokra fel nem használhattuk.

Most már megílévén alkotva országrészünknek egyik legnépszerűbb közgyűjteménye, gondoskodnunk kellett, hogy annak fejlesztése rendszeresen munkaprogramunkba felvétessék. A mint már jelezni bátorkodtam, a mostani helyiség minden szobája zsúfolva van tárgyakkal, tehát az épületnek kibővítése vált szükségessé. Ilyen értelemben felterjesztést intéztünk a vallás-

és közoktatásügyi miniszter urhoz, a ki válaszában »a kérdés tanulmányozásánál szem előtt kívánja tartani azt az akciót, melyet — épen az egyesület elnökének javaslatára és kérésére — abban az irányban indított, hogy a kolozsvári egyetemi könyvtár és az Erdélyi múzeumnak az egyetemmel kapcsolatos gyűjteményei a modern követelményeknek megfelelő épületekben nyerjenek végleges elhelyezést. Áthatva tehát annak a törekvésnek fontosságától, hogy az erdélyi részek fővárosában, a második magyar egyetem székhelyén országos jellegű elsőrangú közgyűjtemények egymással szerves kapcsolatban szolgálják a tudomány és a közművelődés érdekeit, óhajtanónak tartja, hogy az Erdélyi Kárpát-Egyesület által létesített múzeum fejlesztéséről oly irányban történjék gondoskodás, a mely lehetővé teszi, hogy ez a nagyfontosságú és szép jövőjű gyűjtemény a Kolozsvárt létező és létesítendő közgyűjtemények keretébe szervesen beillesztve feleljen meg rendeltetésének.«

Központi választmányunk ebben a kérdésben végleges döntést nem hozhatott, minthogy ennek a fontos ügynek elintézése az igen tisztelt közgyűlés hatáskörébe tartozik. Igyekezett azonban az egyesület érdekeit szem előtt tartva olyan véleményes javaslatot megállapítani, mely a kérdést legegyszerűbben megoldja. Ez e vélemény pedig abban állana, hogy az egyesület készséggel hajlandó múzeumát a vallás és közoktatásügyi miniszter úr rendelkezésére bocsátani, ha a kormány a befektetett összegeket az egyesületnek megtéríti és a múzeumot mindig mint az E. K. E. alkotását kezelteti. Ha az igen tisztelt közgyűlés ezt a véleményt szintén magáévá teszi, felhatalmazást kérünk a választmány részére, hogy a tárgyalásokat ily irányban megkezdhesse.

Itt emlékezem meg azokról a támadásokról, melyek az utóbbi időben múzeumunkat a szaksajtó részéről érték. Többek közt az Erdélyi Országos Múzeum egyik vezető férfia azt állítja, hogy »az Erdélyi Országos Múzeum a néprajzi tárgyak gyűjtését több mint 40 éven át elhanyagolta s így az E. K. E. határozottan nemes és hazafias cselekedetet vitt véghez, midőn e félszázados mulasztást pótolta.« Azonban — és itt következik a roszindulatú és roszakaratú támadás — »a Mátyás ünnepekkel a fényes napok elmúltak és ma már a múzeum szakszerű vezetés nélkül áll«, mert az egyesület egy napidíjasát, ki tisztán a rendezés idejére volt felfogadva és alkalmazva, költség kimelésből elbocsátotta. Ebből az esetből — ugymond -- az a fájdalmas és kötelező tanulság hármlik az Országos Múzeum-Egyesület érem- és régiségtárára, hogy a néprajzi gyűjtést — melyet saját bevallása szerint 40 évig elhanyagolt — *kezeből többé ki ne adja* és e keserves tapasztalatok alapján *ki van zárva még az is, hogy bármely újabb kísérlethez ez az intézmény hozzájáruljon.*

Hát, igen tisztelt közgyűlés, ez a támadás minden esetre rosz bevezetés ahhoz a szép eszméhez, melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr épen az Országos Múzeum-Egyesület gyűjteményeivel kapcsolatban megvalósítani óhajt. Egyébként azt hiszem, egész tisztelettel kijelenthetjük, hogy a miként az Országos Múzeum-Egyesület érem- és régiségtárának hozzájárulását múzeumunk megalkotásánál sem kértük ki, így e hozzájárulást a jövőben is mellőzni leszünk kénytelenek. De ne kövessük e rosszakaratú támadást tovább, csak jegyezzük fel, hogy mikor a hazafias társadalom újszólván megajándékozta a tudományos világot egy kész múzeummal, akkor ez a tudományos világ a jogosan várt és remélt támogatás helyett az általa 40 évig elhanyagolt néprajzi gyűjtést egyszerűen nem hajlandó kezéből kiadni.

Múzeumunkra vonatkozó jelentésünk befejezésétül érdekes adatként közöljük, hogy múzeumunkat a megnyitás óta 2500 egyén látogatta belépőjegygyel, mely után 2500 kor.-t vételeztünk be. Ingyenes látogatóink száma 6000, ami azt bizonyítja, hogy igenis oly közgyűjteményt teremtettünk, mely vonzza a közönséget és a benne elhelyezett eredeti népeleti érdekességek, valamint a tájrajzi szépségek festményei, fényképei, akvarelljei csábítják a látogatókat, hogy megtekintsék a még szebb eredetit is!

A megnyitó ünnep előkelő vendégein kívül időközben meglátogatták muzeumunkat *József* kir. főherceg úr Ó fensége, aki muzeumunk gazdagságáról elismeréssel nyilatkozott. Muzeumunkat közelebbről érdeklő vendégünk volt a többek közt még *Fraknoi* Vilmos püspök, a Muzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének elnöke, akinek jóakarátát a további fejlesztés kérdésében kérjük és várjuk.

Áttérve most a *turistasági* adatakra, tisztelettel jelezzük, hogy a lefolyt évben e téren is sikeres munkálkodást fejtettünk ki.

Erre vonatkozó jelentésünket vármegyénként soroljuk fel, minden vármegyénél a tervbe vett vagy előkészítés alatt álló munkálatokról is megemlékezve, melyek egyszersemind jövő évi működésünknek munkaprogramját alkotják.

Alsófehérvármegyében külön osztályunk vezeti az egyesület ügyeit, *Varró* László dr. polgármester elnöklété alatt. E vármegyében a vármegyével együttesen két menedékházat építettünk a *Pilis* hegy alatt és *Ponoron*. Ugyancsak e vármegyében menedékházunk van még a *Detonátánál*, melyet egyesületünk részére az erdőkinestár épített és melyért évi 140 kor. bérösszeget fizettünk. Ennek a múlt évi közgyűlés határozata értelmében elengedését kérelmeztük a földművelésügyi miniszter úrtól. Örömmel jelentjük, hogy a miniszter úr e kérésünket teljesítette és csak 40 kor. évi összeg fizetését kötötte ki a házat őriző erdőőr részére. Az erre vonatkozó pót szerződést ilyen értelemben az erdőkinestárral megkötöttük.

A legközelebbi teendők sorába fölvetjük a Tövis mellett levő Csákyaközségtől kiinduló nagy körút létesítését. Ez a körút a csákyai Sziklafüredet, a Csákyakő csücskét, a remetei sziklaszorost s sziklakaput, valamint a Mátyás korabeli Monasztir nevű oláh templomot fűzné koszorúba. Tekintettel arra, hogy e körút által több község van érdekelve, kérésünkre alsófehérvármegyei osztályunk érintkezett a vármegyei alispánnal, aki megígérte, hogy az útkészítésben a vármegye és az érdekelt községek támogatni fognak.

Besztercze-Naszódvármegyében Ó-Radnán van szervezett osztályunk *Hunyady* János dr. főszolgabíró elnöklété alatt. E vármegyében a mi alkotásunk a radnaborberekai fürdő, melyet teljesen kiépítve és berendezve sikerült a múlt évben a kinestárnak visszaadnunk. A fürdő valóságos turistasági központ, a honnan az Ünökő és Korongyos könnyen megközelíthetők. Előkészítés alatt áll az Ünökön egy menedékház felépítése és a radnai havasokban mindenhol utjelző táblák felállítása.

Csikvármegyében képviselőségünket *Csató* János tanár vezeti. E vármegyében a közgazdasági és közművelődési viszonyok nagyon elhanyagoltak lévén, első sorban arra fektettünk súlyt, hogy ilyen jellegű népies szervezetek alakuljanak, melyek egyben az illető vidék idegenforgalmi érdekeit is támogassák. Örömmel jelentjük, hogy a múlt évben Gyergyó-Ditróban, Gyergyó-Szentmiklóson s Csíkszereda városában E. K. E. népkörök alakultak, melyeknek egy része a Muzeumok és könyvtárak országos tanácsa ajándékából nagyobb értékű könyvtárt is kezel. E vármegyében munkálat alatt áll a Szentanna-tó mellett építendő menedékház.

Fogaraszvármegyére nézve sajnálattal jelentem, hogy ottani osztályunk egy félreértés következtében feloszlott. A központi választmány ugyanis az osztálynak egy menedékház építése iránt való kérését — szakértői vélemények alapján — nem teljesítette és ez adott okot az osztály körében az elkedvetlenedésre. Reméljük azonban, hogy a félreértések kölcsönös kimagyarázása után a hazai fogarasi közönség ismét zászlónk alá sorakozik. Felhatalmazást kérünk, hogy az osztály ujjaszervezésére *Bauszern* Guidó főispán urat felkérhessük.

Háromszékvármegyében egyik legéletképesebb osztályunk tevékenykedett lelkesen és odaadóan. Az utóbbi időben ez a tevékenység lazult és most *Potsa* József főispán tiszteleti tagunk és osztályelnökünk elhunytával az osz-

tály vezér nélkül maradt. Bizunk abban, hogy a legközelebbi közgyűlés megtalálja azt a férfit, a kit az osztály élére állíthat, hogy általa új életet kezdjen.

Hunyadvármegyében Fósika Lajos báró az osztály elnöke. A lefolyt évben e vármegyéről *Téglás* Gábor tudósunk tollából külön Útikalauzt adtunk ki mely a turistasági szempontok mellett kiterjeszkedett e vármegye magyarságának sokak által kétségbevonott ősiségére. E megyében legközelebbi teendőink közé vettük a *Kétségbevonás feltárását* *Czárón* Gyula tiszteleti tagunknak bírujuk ígéretét, hogy a jövő évben e hegységnek szenteli munkásságát. Ugyane vármegyében Vajda-Hunyadon *Sztróiny* Román kir. bányatanácsos vezetésével ügyvivőség, Petrozsényben *Buda* Károly főszolgabíró vezetésével külön osztály működik. Mindkettő különösen a diákturisták irányítása és elhelyezése körül szerzett kiváló érdemeket.

Kisküküllővármegyében, tekintettel arra, hogy a vármegye turistaságilag nem érdekes, nincs osztályunk.

Kolozsvármegyében Hangay Oktáv központi alelnökünk vezeti az osztályt. Magában a vármegyében menedékházunk van a székelyói vízeseknél, mely helynek feltárása teljesen egyesületünk érdeme. Ujabbán e helyet jelzőtáblákkal láttuk el és terve van véve részvény-társasági szervezettel, egy üdülő telep létesítése. A vízéseket évente 2000-3000 turista látogatja, ami megokolta teszi, hogy az odavezető út javítását jövő évi munkaprogramunkba felvegyük. A Dobrin tetőn szintén menedékház áll a turisták rendelkezésére, melyet *Andrássy* Tivadar gróf építtetett egyesületünknek. Kolozsvár város lévén a székhelyünk, kötelességünknek tartottuk, hogy e város turistasági és idegenforgalmi érdekeit is munkáljuk. A megelőző években a Szent János kút környékét rendeztük, utat készítettünk az Erzsébet sétaút folytatásaként, jelzésekkel és jelzőtáblákkal láttuk el a városi kirándulóhelyekre vezető utakat, s végül a Kányafőn, a mely a városnak legközelebbi kirándulóhelye, üdülőhelyet létesítettünk. A tető alatt levő területet megvásároltuk és a földmívelésügyi m. kir. miniszter urtól kapott 80.000 fenyőcsemetével beültettük. A tetőn magán egy nagy védőszint építettünk és a területet utakkal láttuk el. Ez időszerint ez a hely a városnak leglátogatottabb kiránduló pontja. A városról utmutatót adtunk ki, mely most jelent meg harmadik és olcsó kiadásban. Résztvettünk a város által alakított idegenforgalmi bizottságban és minden lehetőet elkövettünk, hogy az idegenforgalmat Erdély vidékeire Kolozsvár városán keresztül bonyolítsuk le.

Marostordavármegyében osztályalakítási törekvéseink szünetelnek. Meg kell várnunk a székelykongresszus rendezése körül felmerült nézeteltérések kellemetlen utóhatásainak megszűntét, hogy e vármegyében is nagyobb erővel fellépjünk. Mindamelllett előkészítettük két menedékház építését, egyet a *Mezőhavason*, másikat a *Fancsal* tetőn. Egyébként *Sándor* János főispán ur szives volt megígérni, hogy mihelyt a viszonyok kedvezők lesznek, készséggel támogatni fog az osztály szervezésében.

Nagyfűküllővármegyében Benedek Mihály igazgató osztályunk elnöke. A fehéregyházai csatatér s a segesvári Petőfi szobor minden magyar turistára nézve zárandokoló hely és ezért az osztály működésére a jövőben nagyobb figyelmet kell fordítanunk.

Szebenvármegye a szász Kárpát egylet tevékenységének székhelye. A magyar társadalom még nem szervezkedett, hogy a magyar turistaság részére meghódítsa e vármegyét.

Szilágyvármegyében a *Meszes* hegy tennék megokolta egy osztály alakítását.

Szolnok-Dobokavármegyére nézve éppen legutóbb tartott választmányi gyűlésünk mondta ki egy osztály alakítását, melynek előmunkálatai most folynak.

Torda-aranyosvármegye egyike legszebb vármegyéinknek. A világhírű tordai-hasadékot járhatóvá tettük és bejárata elé menedékkunyhót építettünk. Most van munkában a híres *szkerisorai* jégbarlang feltárása, mely egyike a legszebb természeti ritkaságoknak

Udvarhelyvármegyének már régebb kiadtuk turista kalauzát, melynek átdolgozása és újból való kiadása ismét szükségessé vált.

Az erdélyi vármegyék sorában legutoljára hagytuk *Brassóvármegyét*, melynek székvárosában tartjuk mai közgyűlésünket. Az a szives vendégszeretet és barátságos fogadtatás, melyben e város által és e városban működő osztályunk részéről találkoztunk, mutatja, hogy itt erős társadalmi élet lüktet. Ezt a lüktető erőt, ezt a hazafias érdeklődést és munkásságot e közügyek iránt bizonyára az a férfiú élesíti s tartja ébren, aki az osztály élén áll. *Zakariás* János dr. osztályelnökünk cél tudatos és tapintatos vezetésének tulajdoníthatjuk, hogy e határszéli városban, hol egy másik testvéregyesület is igen buzgón és lelkesen működik, feltűnő eredményeket ér el. A Czenk orrától felénk intő Árpádemléktől fel egészen a kiskirálykői és csukási tetőkig mindenhol megtaláljuk az osztály tevékenységének nyomait.

Menedékházak, utak, útjelzések mutatják, hogy a magyar turistaság érdeklődése karöltve halad száz testvéreink munkásságával. A jövőbeli teendőknek kész tervei várják a kivitel. Új menedékházak a Csukáson és Nagykirálykőn, új utak minden irányban bizonyára csak fokozni fogják ennek a szép vármegyének idegenforgalmát, annak a vármegyének, melynek élén ott látjuk gróf *László* István főispánt, volt alelnökünket, akinek lelkes támogatása biztató reánk nézve, hogy hasznos és üdvös munkát végzünk e vármegye Istentől pazarul megáldott hegyei között. Az osztálynak lelkes, odaadó munkásai közül kiemelendőt özv. *Dömjén* Zoltánnét, kinek az E. K. E. nemes céljai iránt való hazafias buzgósága zászlónk alá csoportosította a vármegye magyar asszonyait, és kiemelen *Förder* Sándor alelnök, valamint *Bokor* János dr. titkár és *Hollosy* Andor pénztáros ügybuzgalmát és fáradhatatlan tevékenységét.

És hogy végeztünk az erdélyi vármegyékkel, lépünk át a Királyhágón és a velünk szomszédos Biharhegységben is vegyük szemügyre egyesületünk tevékenységét.

Az a terv, hogy az országrészünkbe jövő idegenség már Erdély kapujánál kibontva lássa egyesületünk lobogóját és lássa tevékenységünk eredményeit, fogadtatta el választmányunk által *Czárán* Gyula tiszteleti tagunk javaslatait, melyek a Melegsámos forrásvidékének, a Galbina nevű szikla csoportnak és a ponori Csetatyének turistasági feltárására vonatkoztak. A nagy munka készen áll és Czárán Gyula örök érdemeket szerzett azzal, hogy a természet iránt való rajongásának hódolva, személyesen vezette a munkálatokat. Ugyancsak az ő terve, hogy a révi szorost a Bultz völgyével együtt feltárjuk s választmányunk készséggel mondta ki, hogy e tervnek a munkaprogramba való felvételét az igen tisztelt közgyűlésnek melegen ajánlja.

Itt emlékezzünk meg székesfővárosi osztályunkról, mely *Daniel* Gábor képviselőházi alelnök vezetésével működik. Az osztály tevékeny titkára *Poliány* Zoltán dr. eltávozván a fővárosból, új titkár választása vált szükségessé. Az osztály egyébként az egyesület céljainak érdekében és az erdélyi fürdők látogatottságának emelése végett széleskörű mozgalmat indított a fővárosban.

A turistaság után legfontosabb céljaink egyike, az *idegenforgalomnak* emelése. Statisztikát óhajtottunk összeállítani, hogy egyesületünk megalakulása óta hány %-kal növekedett az idegenforgalom országrészünkben. Mint-hogy ezt a fontos mozgalmat a hatóságok nem kísérik mindenütt figyelemmel, összeállításunk fogyatékos, de így is állíthatjuk, hogy a 10 év előtti idegenforgalomhoz viszonyítva a növekedés 50%.

És ügylátszik ez a növekedés fokozatos; nemcsak az anyaállamból, de

a külföldről is mind nagyobb számmal keresik fel országrészünket. Egyesületünk választmánya igyekezett külföldi összeköttetéseket szerezni és a külföldi sajtót minél több ismertetéssel ellátni. Állandó összeköttetést tartunk fenn Franciaországban *Gerald* Raoul-lal, Dániában *Schumacher* Sándor-ral, Romániában *Poliány* Zoltán dr.-ral. Angolországban *Shrubsole* kiváló geologussal és újabban *Györy* Iloná-val, aki tavalyelőtti angol kirándulásunk alkalmával lett egy kiváló angol tudósnak *Ginever* Arthurnak felesége és Angolországban egyesületi céljainknak kiváló és lelkes támogatója. A külföld tájékoztatását óhajtja szolgálni az a folyóiratunk, mely a jövő évben fog megjelenni különböző idegen nyelveken.

A folyó évben küldöttük szét díjtalanul a külföldi könyvtáraknak és a külföldi közélet nevesebb férfainak az erdélyi fürdőkről kiadott német nyelvű kiadványunkat.

Hazánkból nagyobb csoportok jöttek Erdélybe Budapestről, Debreczentről, Szegedről, Miskolcra, Aradról, Szabadkáról, stb. Egyeseknek és csoportoknak összesen 179 kirándulási programot állítottunk össze s 54 kiránduló csoportot vezettünk az ország rész különböző vidékeire. A legnagyobb csoportunk a szegediek kirándulása volt, 200 résztvevővel.

Örvedetes lendületet tapasztalunk a *diákturistaság* terén. Hazánk majdnem minden iskolája eljött országrészünk szebb vidékeit tanulmányozni. Budapest, Szabadka, Déva, Kecskemét, Arad, Hódmezővásárhely iskolái sorban ellátogattak hozzánk. De még élénkebb volt a mozgalom az egyes diákok körében, akik kettesével, hármasával gyalogszerrel tették meg erdélyi útjukat. Díjtalanul osztottuk ki ezek közt *Erdélyi Kalauz*-unk mintegy 500 példányát és mindenkinek ajánló leveleket adtunk.

A diákturistáskodás szervezésével egyesületünk kebelében külön bizottság foglalkozik. Ez a bizottság az egész országban az iskolákban *diáktthonokat* létesített, ahol a turista-diák ingyen szállást és olcsó étkezést kaphat. E tekintetben fontos javaslat érkezett be brassóvármegyei osztályunk útján a brassói m. kir. állami főreáliskola igazgatójától *Rombauer* Emil alapító tagunktól. E javaslat alapján kimondottuk egyöntetű *diákigazolvány* kiadását, mely a turista-diák személyi adatain kívül a diákoknak szerzett különböző kedvezmények jegyzékét is közölni fogja.

Ama másik javaslat, hogy a diáktthonokat az egyesület lássa el felszereléssel, szintén kedvező elintézés alatt áll, a mennyiben kilátásunk van, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr ilyen célra bizonyos segítyt fog egyesületünknek engedélyezni.

Az erdélyi *fürdőügy* érdekében a lefolyt évben is folytattuk azt a tevékenységet, melyet kezdettől fogva kifejtettünk. A néprajzi muzeumban igen értékes balneológiai kiállítást rendeztünk be, mely az erdélyi fürdőknek és ásványvizeknek leggyakorlatibb irányu bemutatója. Hasonlóképen állandó ásványviz kiállítást rendeztünk a budapesti *Magyar Kereskedelmi Múzeumban*. Mindkét kiállításunkat *Hankó* Vilmos dr. balneológiai osztályunk buzgó titkára állította fel, kinek önzetlen és sok évi szakadatlan munkássága csak hálát és elismerést érdemel.

Külön zsebkönyv alakú ismertető könyvet adtunk ki az erdélyi fürdőkről szintén *Hankó* Vilmos dr. tollából. E könyvnek több ezer példányát díjtalanul osztottuk szét.

A fürdők vendégforgalmának emelése végett Budapesten és Kolozsvárt fürdőirodát tartunk fent, a honnét az erdélyi fürdők prospektusait küldöttük szét és a kérdezősködőknek fürdőügyekben rendelkezésre állottunk. Körülbelül 5000 prospektust küldöttünk szét e két iroda útján. Általában örömmel tapasztaljuk, hogy 12 éves működésünknek a fürdők szemmel láthatólag hasznát látják. A fürdők vendégforgalmának évről-évre történő fokozatos emelkedése ezt élénken bizonyítja.

Egyesületünk körén kívül Erdély fürdőiről 2 balneológiai munka jelent

meg. Egyet a földmivelésügyi miniszter támogatásával kizárólag a Székelyföldről *Hankó* Vilmos dr. adott ki, egyet pedig a Közegészségügyi Egyesület kolozsvári fiókja több orvos szerkesztésében, melyet anyagilag szintén a földmivelésügyi miniszter úr támogatott.

Az első munka azon a csapáson halad, melyet az erdélyi fürdők ismertetése terén egyesületünk különböző kiadásaiban meghonosított, a másik munka szigorú kritika és őszintén feltárja a bajokat, melyeket a tudós szerzők az egyes fürdőkön tapasztaltak. Tisztán fürdőforgalmi szempontból az utóbbi munkának sok kárát tapasztaljuk és részünkről az a véleményünk, hogy az észlelt hiányokat talán társadalmi érintkezés útján kellett volna a fürdőtulajdonosokkal közölni és nem külön kiadványban.

Újabb tapasztalván azt, hogy a rumániai fürdővendégek mind csökkennek és ásványvizkivételünk is Rumániában mind nehezebb lesz, megbiztuk *Polány Zoltán* dr. osztálytitkárunkat, aki Rumániában telepedett le, hogy társadalmi érintkezéssel igyekezzék az erdélyi fürdőknek Rumániában híveket szerezni. E célból díjtalan kiosztásra rendelkezésére bocsátottuk oláh nyelvű kiadványunkat, mely „Unde se Petrecem vara?” címmel jelent meg.

Végül sajnálattal jelentem, hogy a földmivelésügyi miniszter úr ama segélyét, melyet évenként balneológiai czélokra engedélyezett, megvonta tőlünk és így működésünk ez ága jövőben csökkenni fog.

Szólnom kell még ama mozgalomról, mely székely akció néven egyesületünk körében megindult és melyről szóló részletes jelentésünket múlt évi közgyűlésünk azzal fogadta el, hogy a *szükséghez kepest* e mozgalmat a jövőben is folytassuk. Méltóztatnak tudni, hogy a székely mozgalomban annak idején egyesületünk külön álláspontra helyezkedett és nem vett részt a tusnádi Székely-kongresszuson. Azonban érdeklődését és támogatását a székely ügyektől soha sem vonta meg. Minthogy azonban a székely ügyek vezetése már a kongresszus előtt, intenczióink szerint, melyet külön kiadott röpiratban is kifejeztünk, a leghivatottabb kezekbe került, nem láttuk szükségnek, hogy különösen gazdasági kérdésekben rendszeresen tovább munkálkodjunk. Maga a székely társadalom is erős és intenzív munkára tömörült és így ami feladatunk csak az lehetett, hogy a mennyiben ami közreműködésünket kéri, készséggel rendelkezésre álljunk.

Mindamellett, hogy a felgyűlt anyag rendszeresen feldolgozható és értékesíthető legyen, egyesületünk székely tagjaiból külön Székely Társaságot alakítottunk, így is alkalmazkodni óhajtván a székelytársadalom mozgalmához, mely szintén mindenütt Székely Társaságokat szervezett.

Ez a Székely Társaság *Órbók* Mór képzőintézeti igazgató vezetésével megkezdte a székely kérdésben gyűjtött anyag feldolgozását és mondhatjuk, hogy ha nem is gyors tempóban, de minden felmerülő kérdést alapos és beható tanulmánytárgyává tett. Különösen kiemelem a hozott határozatokból a *Székely-cselédkérdés* rendezését, melyre nézve *Pál* István kanonok terjesztett be javaslatot, a *hitelszövetkezetek* ügyét, melyről *Gidófalvy* István dr. irt nagyobb tanulmányt, a *Székely háziipar* fejlesztését, melyre nézve a kereskedelemügyi miniszter urreal történt kedvező tárgyalás, a *székely ásványvíz ipar* fellendítését, melyről *Hankó* Vilmos dr. irt előadói tanulmányt.

Ugyanez a társaság vezeti a rumániai székely gyermekek hazahozatalának ügyét és miként az iskolai igazgatók jelentik, a hazahozott és a különböző iskolákban elhelyezett székely gyermekek jól tanulnak és előhaladásuk fokozatos.

A székely kérdésben tehát a múlt közgyűlés határozatának megfelelőleg a szükségeseket megtettük, egyebekben a legnagyobb bizalommal viseltetünk *Sándor* János főispán székely kormánybiztos iránt, akinek körültekintő és mindenre kiterjedő figyelme biztosítanak, hogy a székelyek *Sándor* Jánosban az elhunyt *Potsa* József helyébe, új atyát kaptak.

Irodalmi működésünkről is kötelességünk megemlékezni. Jelentésünk folyamán több helyen felsoroltuk újabb kiadványainkat, melyeknek száma immár 35.

Egyesületi folyóiratunk, az *Erdély* 12 ik évfolyamába lépett. A folyó évben tagjaink kívánságára kisebb alakban jelentettük meg. Egyéb kiadványaink közül teljesen elfogyott az *Erdélyi Kalauz* és a *Székelyföld*, hasonlóképp kisebb kalauz-könyveink közül is csak néhány száz példányunk van.

Most van előkészítés alatt Hankó Vilmos dr tollából „Világszép Erdély» czímmel egy nagyobb szabású monografia, mely Erdély minden vidékét vonzó és meggyerő modorban ismertetné. A könyvhöz illusztrációkat Ürmösi Sándor festőművész készít.

Munkálatban van Erdély *turistatérképe*, mely különösen a hegyi és havasi utakra és a kirándulási turokra lesz figyelemmel.

Elmellözve sok egyéb részletet, mely munkásságunk elevenségét és sokoldalúságát mutatja, itt említem meg, hogy a párisi kiállításon egyesületünk is részt vevén, a bíráló bizottság az egyesületet diszoklevéllel és bronz éremmel tüntette ki. Ez a kitüntetés immár a 4-ik, kitüntetésünk lévén már az ezredéves és a brüsszeli, valamint a marosvásárhelyi kiállításokról.

A választmány a lefolyt évben tartott 4, a tisztikari tanács 5, a muzeumi felügyelő bizottság 2, a diákturistáskodást szervező bizottság 2, a székelytársaság 3, a turista osztály 2 gyűlést.

Tagjaink száma meghaladja az 5200-at, melyből azonban rendesen csak 3000 fizet. A hátralékosok ellen a választmány erélyesebb intézkedéseket tart szükségesnek.

A lefolyt évben új alapítók lettek: Csiz fürdő, Hajdu, Pozsony, Somogy vármegyék, Hódmezővásárhely, Karczag, Kassa, Makó, Temesvár és Ujvidék városok, valamint *Törley* József pezsgógyáros 200—200 koronával.

Rendes tagjaink 200 al szaporodtak. Különösen nagy a szaporulat a brassói osztály körében.

Az E. K. E. iparczikkek összes jövedelme a lefolyt évben 725 kor. volt. Itt meg kell emlékezni arról a hajszaról, melyet egy másik gyujtógyár az E. K. E. gyujtók ellen indított. Választmányunk a gyujtógyárakkal kötött szerződést a legnagyobb körültekintéssel állapította meg és megelőzőleg a gyár magyarságára vonatkozólag az illetékes hatóságokat mind megkérdezte és ezek részéről mind kedvező véleményt kapott. Az E. K. E. gyujtók ellen folyamatba tett pör most 3 fokon is eldőlvén, tisztelettel jelentjük, hogy a kereskedelmi miniszter úr az E. K. E. gyujtókat gyártó Unió első magyar részvénytársaságát az ellene emelt vád alól felmentette és a feljelentőket a költségekben elmarasztalta.

Az *anyagiak* köréből kiemelem, hogy a lefolyt évben bonyolítottuk le a radna-borbereki fürdő átadási ügyeit. A kincstártól kapott megváltási összeg nem fedezte ugyan a fürdőbe befektetett összegeket, azonban így is abba a helyzetbe jutottunk, hogy mint erkölcsi testület megszabadultunk egy koczkázatos vállalattól, mely az egyesület működését sok tekintetben megbénította. A kapott megváltási összeg 39.707 kor. 48 fillért tett ki, melyből kifizettük az E. M. K. E.-nek 16.000 kor.-t, az ó radnai hitelszövetkezetnek 5558 kor.-t, a beszercei takarékpénztárnak 9000 kor.-t, a kincstárnak 1086 kor. 30 fillért, kamatokra 2593 kor. 26 fillért, a többit apróbb adósságok törlesztésér fordítottuk.

E közgyűlési jelentés keretében lehetetlen egyesületi működésünk minden részletét felsorolni. De azt hiszem, hogy az igen tisztelt közgyűlés e vázlatosan ismertetett adatokból is meggyőződhetett, hogy munkálkodunk kitartással és dolgozunk erős hittel.

Tisztelettel kérem, méltóztassék a választmányának jelentését jóváhagyólag tudomásul venni.

AZ E. K. E. KÖZGYÜLÉSE.

— Brassó, aug. 29—31. —

Az E. K. E. idei közgyűlése aug. 29—31-én folyt le Brassóban in-
pozánsan és méltóságteljesen. Messze földről eljöttek az E. K. E. tagjai és
barátai, hogy e határszéli városban találkozzanak az E. K. E. új lobogója
alatt és hogy hirdessék mindenki előtt a hazaszeretetet, testvériséget.

(Apáca község üdvözlése.)

Az E. K. E. központi küldöttsége aug. 29-én a hajnali vonattal indult
Kolozsvárról *Feilitzsch* Arthur báró országos képviselő elnök vezetésével

Az első ováció *Apáca* községben érte az egyesületet, ahol a vonat elé jött
a falu küldöttsége és a község nevében a tanító beszéddel üdvözölte az
E. K. E.-t, melyre *Feilitzsch* Arthur báró elnök válaszolt, melgköszönve a
figyelmet.

(A fogadtatás.)

Délután fél 2 órakor már zsufolva volt a M. Á. V. brassói pályaudvara
Az E. K. E. brassómegyei osztálya és nagyszámu közönség várta a három-
széki és budapesti vonatokat, melyek a vendégeket hozták.

Brassó város már korán reggel ünnepi színt öltött, már t. i. a város
magyar része. A reggeli szeilő nemzetiszínü lobogókat lengetett s a
délelőtti folyamán egyre több és több lobogót tűztek a házakra. Leginkább
kített magáért Bolonya, hol minden házon lengett lobogó.

A pályaudvar gyönyörűen fel volt díszítve. Virág és fenyőfüzérek,
nemzetiszínü draperiák, zászlók és magyar czimerek ékesítették a pályaudvart.

Először a háromszéki vonat rohogott be. Ez csak néhány vendéget
hozott, de a közönség ezeket is lelkesen ünnepelte. Pontban 2 óra 9 perc-
kor rohogott be a pályaudvarba a budapesti gyorsvonat. *Dick* Gyuri bandája
rázendített a Rákóczi indulóra s a közönség lelkes éljenzésbe tört ki. Mikor
a vonat megállott, előtérbe vonult az E. K. E. brassóvármegyei osztálya és
a vendégváró közönség s az E. K. E. gyönyörű Erzsébet-lobogója köré
csoportosulva, — melyet a fekete diszmagyarban pompázó *Kovács* Géza, az
E. K. E. központi titkára tartott, fogadták a vendégeket.

Lázár István gróf főispán a következő beszédet intézte a vendégekhez :

Méltóságos Elnök úr !

Az Erdélyi Kárpát Egyesületet Brassóvármegyében őszinte örömmel üdvözöljük;
reményünket kifejezve, hogy a véghatár pont erős érzésü magyarsága között a
Kárpát-Egylet tagjai kedves otthont fognak találni. Köszönetet mondunk, hogy áldo-
zatot és fáradságot nem kimélve eljöttek közgyűlésükkel ide mi hozzánk ; bennünket
a hazafiság ápolásában erősíteni és nehéz feladataink teljesítésébe támogatni.

Engedjék remélnünk, hogy ha e rövid itt lét válás órája bekövetkezik : a szerzett
benyomások, hosszú időn át az E. K. E. tagjaiban kedves emlékként fognak élni. Isten
hozta!

A főispán beszédét lelkes éljenzés kísérte.

Mikor az éljenzés elhangzott, *Zakariás* János dr. az E. K. E. brassó-
megyei osztályának buzgó elnöke lépett az előtérbe és a következő beszéddel
üdvözölte a vendégeket :

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület brassói osztálya nevében magyar szízzel, szeretettel
üdvözlöm önöket.

Üdvözlöm az E. K. E. központi elnökét és tisztikarát, kik erdőkoszoruzta szép városunkba az E. K. E. Erzsébet lobogója alatt jöttek el, — alatta annak a lobogónak, a melyet az elmúlt évben a Mátyás szobor leleplezési ünnepélyének idején, József Ágost kir. herceg, a törvényhozás és kormány képviselőinek jelenlétében oly fényes ünnepségek között avattunk föl — jelezni akarván ezzel is a brassói közgyűlés nagy jelentőségét.

Üdvözlöm a kormány képviselőit, kiknek megjelenése igazolja azt, hogy a kormány felismeri az E. K. E. jelentős hivatását és támogatói közé áll.

Üdvözlöm a vármegyék és városok képviselőit, kiknek megjelenése tanubizonyossága annak, hogy az önkormányzat vezetői is minden hazafias és nemzeti ügy szolgálatába állanak és a magyar nemzeti állam kiépítésének munkájából részt követelnek.

Üdvözlöm az egyesületek képviselőit és az ország minden részéből érkezett egyeseket, kiknek eljövetele tanubizonyossága a magyar társadalom érdeklődésének és annak, hogy hazafias lelkesedéssel adózva és áldozva siet az kivenni részét a nemzeti állam megalkotásában.

És üdvözölve mindnyájukat arra kérem Önöket, hogy nyitott szemmel tekintsenek körül, elfogulatlan elmével mérlegeljék — az itt látottakat, tapasztaltakat, hogy igazságos, hű képet alkothassanak a mi viszonyainkról.

Biztosítom arról, hogy mi nyílt szívvel, igaz szeretettel fordulunk önök felé és azért bizalommal kérjük arra önöket is, hogy szívük szeretetébe fogadjanak minket és ügyünket: Kívánom hogy körünkben jól érezzék magukat.

Isten hozta Önöket.

Hatalmas üdvözlő beszédére dörgő éljenzés hangzott föl.

Feilitzsch Arthur báró országgyűlési képviselő, az E. K. E. központi elnöke válaszolt a két üdvözlő beszédre. Szép szavakban fejezte ki elismerését a fölött a sisifusi munka fölött, melyet a brassói osztály, s az egész brassói magyarság az egész haza érdekében végez. Azért jöttek ők ide — mondá, — hogy támogatást nyújtsanak ebben a hatalmas munkában a brassói magyarságnak, mely oly nagy feladatok megoldására van hivatva. A küzdelem, melyet a lelkes brassói magyarság végez, — mondá *Feilitzsch* báró, — önzetlen küzdelem, mely nem egyéni, vagy helyi érdekekért folyik hanem az egész haza javáért. Ezért köszönő szavait nem fejezheti méltóbban be, mint úgy, ha azt kívánja, hogy Brassó város és vármegye derék magyarságát az Isten sokáig éltesse!! Viharos éljenzés kísérte a gyönyörű beszédet.

Ezután egy kedves jelenet következett. A fogadók sorából előlépett a leglelkesebb brassói magyar asszony, özv. *Dömjén* Zoltánné s egy remek pirosszalagos csokrot nyújtott át *Feilitzsch* bárónak. A csokor szalagjain arany betűkkel a felirat ékeskedett: „Üdvözöljük — Brassó. “*Feilitzsch* báró meleg hangon köszönte meg a lelkes honleány kitüntető figyelmét s ezzel a fogadtatás véget ért.

(A bevonulás.)

A pályaudvarról a vendégek és a közönség nagy része a pályaudvar előtt álló kocsisorhoz sietett, hogy a czenki kirándulásra való tekintettel a bevonulás gyorsabban megtörténhessék. Rövid idő alatt kocsiba ültek a vendégek és brassói kísérőik s megindult az impozáns menet. Az első kocsiba ült *Farkas* Mihály főkapitány és *Gencsy* Géza bejelentési hiv. főnök. A második kocsiban *Kovács* Géza központi titkár hozta az Erzsébet-lobogót *Radnóti* Dezsővel, az E. K. E. központi főtitkárával. A harmadik kocsiban *Feilitzsch* Arthur báró és *Lázár* István gróf főispán ültek. És így azután következett mintegy 60—80 kocsi.

Az E. K. E. a czenki Árpád-empléknél.

A menet a Kút-utcán és Rezső-körúton át a főispáni lak elé vonult s itt oszlott szét.

(A czenki szobornál.)

Három óra után kezdtek gyülekezni a vendégek és számos brassói úr és hölgy a Kaszinóban Fél négy órakor a kirándulók a Kolostor-utcán, Weisz-Mihály-utcán, Czérna- és Vár-utcán felindultak a Czenkre. A hosszú menetet, melynek élén az E. K. E. Erzsébet-lobogója lengett, az utcákon mindenfelé nagy tömeg kísérte.

Kevéssel öt óra előtt érkeztek a kirándulók a csúcsra, hol már várta őket a zászlója alatt felvonult *Brassói Magyar Dalárda* és a városi zenekar.

Az ezredéves emlékszobor köré készített szép rácsozat lombokkal volt díszítve az ünnepélyes alkalomra. A rácson belül foglaltak helyet a vendégek, míg a nagy közönség kívül fogta körül a szobrot. Rövid pihenő után *Jacshik* Gyula karmester vezetése alatt az egész közönség levett kalappal zene-kísérettel unisono elénekelt a Hymnus két verszakát. E közben a Fehér-toronynál megdördültek a mozsarak, hogy hirdessék a magyarság ünnepét.

A Hymnus lelkesítő akkordjainak elhangzása után *Feilitzsch* Arthur báró a szobor első párkányáról gyönyörű beszédet intézett a közönséghez Rámutatott a mai válságos viszonyokra, mikor bizony-bizony korcs nemzedékre néz le az ezredéves emlék közharczosa, mert széthuz a magyar s a helyett, hogy összefogna, a pártoskodás romboló árjaiba dobja magát. A magyarságnak össze kell tartania, — mondá a szónok, — osztályra, felekezetre való tekintet nélkül, mert csak így remélhetünk szebb, jobb jövőt a hazára. A remek beszéd végén Feilitzsch báró e szavakkal: „Adjon Isten hazánk felett tiszta kéklő szép eget!” gyönyörű babékoszorút helyezett az E. K. E. nevében a szobor talapzatára. A koszoru nemzetiszínű szalagján arany betűkkel e felirat olvasható: „E. K. E. — 1903. aug. 29.”

Feilitzsch báró után *Fried* Vilmos dr. budapesti ügyvéd szólott a következőkép:

Tisztelt ünneplő közönség!

A Lipótvárosi Kaszinó képviselőjében teszem le e koszorút azon szoborra, mely a magyar nemzet ezredéves dicsőségét hirdeti. A múlt, mit jelképezel, megigéz bennünket, a jövőben pedig légy világító torony, talapzatodnál az ellenséges áramlat hullámai törjenek meg, fénysugaraidban pedig a magyar haza dicsősége áradjon szét. (Éljenzés.) Szeretett elnökünk, báró Feilitzsch most elhangzott szavai mélyen meghatottak. Ismételjük szavait, tegyünk fogadalmat, hogy: „mindent a hazáért.” (Hosszas éljenzés.)

A beszédek elhangzása után a közönség elénekelt a Szózatot s ezzel az ünnepély véget ért és a vendégek és kísérők rövid oszonna után a Lovag-út meredek lejtőjén visszatértek a városba.

(Örömtűz.)

Mire a vendégek a városba értek, leszállt az est homálya s kigyult a czenki ormon az örömtűz. Gyönyörű látvány volt a pazarul kivilágított orom. A kőkorlát kis pillérein lobogó láng égett, mely messze bevilágította az egész ormot. A szobor körül időnként görögtűz gyulladt ki, kápráztató fénnyel öntve el az ezredéves emlékszobrot.

(Hangverseny.)

Előkelő, diszes, közönség töltötte meg este a Vigadó nagyterme erkélyét s a földszint egy részét. Illatos fenyővel volt tele tüzködve már a lépcsőzet, melynek fordulójánál fenyők között a hatalmas országos cimer állott. A mint gyülekezni kezdett a publikum, megindultak a találgatások. Találgatták a vendégek kilétét. Hol itt, hol ott sugtak össze a szép asszonyok: ki lehet ez? A legnagyobb érdeklődést tán a legkisebb ember keltette. Legtöbbször ugyanis a kis termetű, de élénk s mosolygó *Papp Géza* orsz. gyűlési képviselőt keresték fel a találgatók szemei. Ki lehet? S végre is kisütötték, hogy Pap Zoltán, a megvesztegethetetlen. Mint Homerosz mondaná. Az első padosor közepén ült *Feilitzsch* báró. Odább *Sándor* János a székelyek hatalmas kormánybiztosa foglalt helyet. A pár hoszufalusi csángó illetett pillantásokkal veszi körül: ki tudja nem lesz e idővel csángó kormánybiztos is?

E közben szétlebben a függöny és *Dömjén* Zoltánné szavalni kezdett. Hát ezt a költeményt jobban nem lehetett előadni; a hol csak alkalom nyílt a tehetség kimutatására, minden helyet felhasznált a szavaló.

Dózsa Rezső újra az volt, a minek az Isten teremtette: vérbeli művész. Játéka méltán keltette fel figyelmét úgy a kolozsvári, mint a budapesti vendégeknek. Ábránd meg tündérvilág volt azokban a hangokban, melyet kicsalt hegedűjéből. A zseni kitanulhatatlansága megragadta a hallgatók lelkét; és újra meg újra a színre tapsolta hegedű művészünket. Kunwald Pál ur kísérte zogorán. Ernst: Magyar ábrándját és Popper: Tündértánczát játszta, művészi játékával lázbaejtve a közönséget, mely szünni nem akaró tapsviharral jutalmazta a művészt, aki ráadásul D. Ambrozió „Canzonettá“-ját játszotta el.

Most egy ismertebb írónőnek, Tutsekné *Bexheft* Lilinek felolvasása következett: «Verseny után.» Az eredetiség és poézis lassan lassan egészen lekötötte a közönség figyelmét, abban a lawntennis versenyben, mely ott folyt le az Adria partján, — hová a bájos írónő helyezte a szinteret, — feszült figyéléssel részt vett tán az egész publikum. Szinte félve várta mindenki hogy győzzön a novella hősnője: a tenniszben csak úgy mint a szerelemben. És az írónő (maga a felolvasó) adott is reményt a győzelemre; de csak azért, hogy lelkünket csak jobban elfogja a szomorú vég, mely szerint elvesztette csatáját mindkét küzdelemben: a szegény, a tehetetlen, a gyenge asszony. Férfi szeszély, férfi lelkétlenség miatt.

A felolvasás után *Jánó* Vilma kisasszony éneke következett. Zongorán kísérte *Faflik* Anna urhölgy. A bájos, fiatal leány megjelenése üdítő hatást gyakorolt. Egy futó mosoly, egy nyiló virág, egy röpke, vidám tekintet hasonlíthat csak az ő szerepléséhez. Bizonyára kellemes, kedves nyomot hagyott lágyan csengő hangja is a vendégekben. Hiszen ő is egyike, a kire a brassói magyar társadalom büszke; egyike azoknak a szereplőknek, a kit a közönség szeret. Kapott is tapsot és kihívást eleget. A „Zsidónő“ egyik áriáját énekelte, majd népdalokat.

Músor után táncz volt; a vendégek ismeretséget kötöttek és igyekeztek jól mulatni a jó társaságban. S azt hisszük, jól mulatott mindenki. És ez a legfőbb eredmény!

(Ismerkedési estély.)

Míg a táncsteremben vigan lejtettek a párok, a szomszédos helyiségben a vendégek ismerkedtek a brassói magyarsággal. Az ismerkedő estély lelkes hangulatban folyt le, melyen *Orbán* Ferencz igazgató mondott hazafias beszédet. Beszéde, melyet zajosan megéltjeneztek így hangzik:

Az E. K. E. Brassóvármegyei osztálya és az idei közgyűlést előkészítő bizottsága nevében hazafias örömmel és tisztelettel üdvözlöm vendégeinket és egyesületünk igen tisztelt elnökségét.

Hazafias lelkesedésre és öröm nyilvánításra indít az a tudat, hogy a midőn a nemzeti érdekek szolgálatában álló intézmények életjelenségei, minő az E. K. E.-nek egy-egy közgyűlése, hazánk valamelyik pontján erőteljesebben nyilatkoznak meg, azokból a nemzeti erőnek fejlődését, gyarapodását reméljük.

S ha jogosult e remény bárhol, úgy fokozottabb arányban avatja örömmünneppé egyesületünk idei közgyűlését azzal, hogy annak helyül Brassót lúzte ki, s ezáltal alkalmat adott arra, hogy ezen kulturális és hazafias czélu országos szervezet életjelenségei itt ezen a ponton, a haza határszélén nyerjenek kifejezést.

Hálás köszönettel tekintjük, hogy a fővárosból s hazánk derüs rónáiról ide, mi közénk hozták hazafias lelkesedésüket igen t. vendégeink, hogy erősbödjék s gyarapodják tovább itt ez a lelkesedés. Hiszen itt a Nagykő-havas, Bucsecs és Királykő tövében mi közöttünk is él a hazafias lelkesedés; de eme nagy hegyeink s városunk földrajzi fekvése miatt nálunk rövidebbek a nappalok s néha hidegebbek a napok mint hazánk derü rónáin. Itt nagyobb szükség van a nemzeti érdekek szolgálatában álló intézmények életerejének megnyilatkozásaiból kiáradó melegre, mint hazánk sok más területén. Köszönjük azért, hogy ezt a meleget hozták mi közénk, hadd áraszsa az áldásosan javait itt a hegyek tövében és hegyek között, s tegye beszédessé a néma természetet a hazaszeretnek kedves emlékeivel. (Éljenzés.)

Éljen Egyesületünk nagy t. becsült Elnöksége s éljenek vendégeink. (Lelkes éljenzés.)

A közgyűlés.

Másnap, aug. 30-án, folyt le a közgyűlés. A vendégek a Magyar Kaszinó helyiségeiben gyülekeztek, honnan az E. K. E. lobogója alatt vonultak a közgyűlés színhelyére, a Vigadó nagytermébe.

Pont 10 órákor zsufolásig megtelt a nagyterem. Az elnöki emelvényen foglaltak helyet *Feilitzsch* Arthur br. elnök, mellette *Sándor* János főispán, székely kormánybiztos, mint a földmivelésügyi miniszter, *Rambovszky* Jenő keresk. min. titkár, mint a kereskedelemügyi miniszter és *Pintér* Gábor dr., kir. tanfelügyelő, mint a vallás- és közoktatásügyi miniszter képviselői; azután *Lázár* István gróf, Brassóvármegye főispánja, *Zakariás* János dr. az E. K. E. brassóvármegyei osztályának elnöke, *Herrmann* Antal dr. központi alelnök, *Radnóti* Dezső főtitkár, *Merza* Gyula főpénztáros és *Kovács* Géza titkár.

A hallgatóság köréből feljegyeztük a következő neveket;

Bibarczfalváról: Szilágyi Endre, a „Baross Forrás” tulajdonosa. Budapestről: Bisitz János, Borsay Miklós, Felsőványi Barruch Aladár, Fried Vilmos dr., maróti Fürst Bertalan, Komlós Ede dr., Kramer Félix, Széchy Ferencz dr., Tyroler Sándor dr., Wahl Béla, Kelen József dr., orvos, Kelen Józsefné, Tutsek József, Tutsekné-Bexheft Lilly, irónő, Weber Sándor, áll. pénzt. Dunaföldváról: Stauber Antal, kereskedő. Esztergomról: Földváry István, törvh. biz. tag, Kubinyi Győző, törvh. biz. tag. Fogarásról: Virágh Károly dr., kir. albiró. Győrbeől: Veöreös Boldizsár, városi tanácsos, polgárm. h., Czauter Ferencz, v. tanácsos. Hódmezővásárhelyről: Kelemen Lajos, tanító. Hom.-Hévízről:

Péterffy Gyula, áll. isk. tanító. Ipolyságról: Baig Mór, bir. végrehajtó. Karczagról: A város képviselőjében, Dr. Szentesi Tóth Kálmán, polgármester, Kerekes István, L. Sánta Imre, Sánta István, Csokai Mihály, Hajdu Benjámín és Csörey József. Kézdivásárhegyről: Herepei Iván dr., ügyvéd, Török Andor dr., polgármester. Kolozsvárról: Aszlán László, bankhivatalnok, K. Fodor János, máv. ellenőr, Fodor Zsigmond, mérnök, Kovács János, tanár, Kovács Margit k. a., Merza Gyula, birtokos, Mestitz Ferencz, butorraktáros, Mestitz Ferenczné, László Albert, könyvkereskedő, Papp Kristóf, kereskedő, Pap Mihály, nyug. csendőrezredes, Schönberg Miksa, kereskedő, Schönberg Hildegard, Schönberg Elvira, Tanács József, gyógyszerész, Teleki László gr., birtokos, Csifó Salamon, un. püsp. titkár. Csifó Salamonné és Csifó Salamon huga, Gombos Ferencz, az „Ujság“ kiadója. Makóról: Székely János, tanító. Munkácsról: Méray Ádám, urad. ügyész. Nagy-Ajtáról: Ferenczy Géza dr., ügyvéd. Nagyváradról: Varga Pál, p. ü. tiszttviselő. Segesvárról: Radnóti Adolf, bir. végrehajtó. Selmezbányáról: Stankay Ferencz, gyógyszerész és neje Stankay Ferenczné. Szatmár-Németiről: Ferencz Ágoston, városi tanácsjegyző. Sepsiszentgyörgyről: Antalfy Elek, tanár, Gyárfás Győző, kir. főmérnök, Gyárfás Győzőné, Székely György, országgy. képvis., Bogdán Emil, birtokos, Tusek Margit, Br. Bánffy Farkas, Ifj. Sas József, jegyző. Zomborról: Szemző Gyula, volt országgy. képvis. Székely-Udvarhelyről: Péterffy Albert, kir. albiró. Brassói közönség köréből: Koós Ferencz, V. Bíró Sándor, ig. tan., Dr. Jahn Frigyes, Tóth Pálné Molnár Hajnalka, tanítónő, Petonszky Anna, Hágerné—Petonszky Berta, tanítónő, Vajnáné—Köpe Ida, tanítónő, Moór Vilma, Molnár Ilona, Csefkóné Killyéni Júlia, Silberberg Gizella, Sükösd Zsigmondné, Szekula Katinka, Bányai Piroska, Wollanka Matild, Werzár Irma, Zathureczky Béláné, Jánó Lajos, Dózsa János, Erődi János, Dancziger Dezső, Donszky István, Gáll József, Koiss Géza, Kubányiné, Kubányi Gizella, Giráné Kubányi M., Sára András, Tóth András, Tuschek Gyula, Blósz Károly, Uferbach Géza, Gáspár Albert, Kenessey Béla, Sipos Ferencz, Antal János, Papp Péter, Sánta Károly, Hajdu Béni, Lázár Lajos, Orlovsky Gyula, erdőmester, E. Bíró Sándor, főispáni titkár, Farkas Mihály, Brassó város főkapitánya, Preiszner Péter, tornatanító, Ferber József, Tóthpál János, Csulak Lajos, Killyéni Endre, Zekelius Ágost, Dr. Hindy Ottó, Herter János, Ifj. Koós Ferencz, Mikes Mihály, Kerekes István, Müllner József, Schcip Béla, Hadnagy Benedek, Lőrincz András, Hager András, Pajor Mihály, Mátis János, Popa Miklós, Domer Kornél, kir. ipari. s. felügyelő, Bartha János, joghallgató, Werzár Kálmán, Zsigmond József, áll. tanító, Zsigmond Gáspár, áll. tanító, Zsigmond Albert, Kiss Károly, Dobrosy István, Aberle Ottó, Csorba Samu, Szabó Lajos, Veress György, Nagy István, Veress Vilmos, Péterfy Albert, Siklódy István, Zengéter Károly, Dávid Ernő, Jakab István, Kramer Félix, Paizs György, Vajna József dr., Dávid Mihály, Nagy Gyula, Rombauer Emil, Jakó Pál, Deutsch Armin, Hollósi Andor, Kunwald Pál, Hoffmann Géza, Csintalan József, Werzár István, Werzár Lukács, Damjan István, Korody Mihály, G. Kramner Prof. Emil Kodesch Karolin, Orbán Ferencz, Dr. Jekel Frigyes, alispán, Alesius Oszkár, v. tanácsos, Erdélyi Ede, Cseh Pál, Rosenberg, Csefkó Gyula, Gáspár Gyula, Simon Ferencz, Szele István, Encz György, stb. stb. —

A közgyűlést *Feilitzsch* Arthur br. elnök hosszabb beszéddel nyitotta meg, melyet lapunk élén egész terjedelemben közreadunk.

Az elnöki beszédben kifejezett javaslat értelmében a közgyűlés köszönetét fejezte ki mindazoknak, kik az E. K. E.-muzeum megalkotásában közreműködtek és a fölszentelő papoknak, kik az Erzsébet lobogót fölavatták

József Ágost kir. herczeg ő fenségéhez mint az egyesület védőjéhez a közgyűlés a következő üdvözlő sürgönnyt küldi:

A Fenséged dicső nevével hódító Erdélyi Kárpát-Egyesület a czenki Árpád-szobor aljában e gyönyörű országrész javát mivelő munkáját azzal avátja nemzeti jelentőségűvé, hogy a mai közgyűlésből mély hódolatát és forró háláját terjeszti védőjének, Fenségednek magas színe elé. Az E. K. E.-nek Brassóban, 1903. aug. 30. tartott közgyűlése nevében Feilitzsch Arthur báró elnök, Radnóti Dezső főtitkár.

Az elnök felolvassa *Wlassics* Gyula dr. vallás- és közoktatásügyi miniszter következő levelét:

Tisztelt barátom!

Az Erdélyi Kárpát Egyesületnek folyó hó 29—31 napjain Brassóban tartandó közgyűlésére hálás köszönettel vettem nagybecsű meghívásodat. Igaz sajnálatomra másnemű elfoglaltságom miatt személyesen nem jelenhetek meg a közgyűlésen. De a távolból is mindenkor élénk érdeklődéssel viseltetem az Egyesület hazafias, áldásos munkálkodása iránt s az odaadó munkásságot nyomon követő nagy eredmények, mint a milyen az igazán hazafias, kulturális czelt szolgáló néprajzi muzeumnak létesítése a dicső emlékezetű Mátyás király szülőházában őszinte megelegedéssel s jóleső érzéssel töltenek el.

Szívvel lélekkel veletek vagyok a közgyűlésen is s az Egyesület működésére Isten áldását kérem.

Kitünő tiszlettel:

Wlassics.

Nem különben nagy örömet keltett *Darányi* Ignác dr. földművelésügyi miniszter távirata, mely a következőleg hangzik:

Fogadja méltóságod s az elnöklete alatt álló tisztelt egyesület holnapi közgyűlése alkalmából őszinte üdvözetem és hazafias munkásságához szerencsekívánataim nyilvánítását.

Darányi Ignác.

Hasonló éljenzéssel fogadták Brassó város szász képviselőjének táviratát, mely így hangzik:

Rozsnyó, aug. 30.

Legnagyobb sajnálatomra akadályozva lévén, személyesen megjelenhetni az E. K. E.-nek Brassóba összegyűlt közgyűlésén, áldásos működéséhez sikert kívánva, üdvözlöm és kívánom, hogy az E. K. E. ezentul is egyesítse hazánk összes fiait hazánk természeti szépségeinek szeretetében. Hazafias üdvözzettel

Schmidt Károly dr. képviselő.

Ezután fölhatalmazást kért az elnök, hogy *Wlassics* Gyula és *Darányi* Ignác miniszternek üdvözzetet és *Láng* Lajos kereskedelemügyi miniszternek képviseltetését s érdeklődését megköszönhesse. A felhatalmazást a közgyűlés megadja.

Radnóti Dezső, az E. K. E. főtitkára bejelenti, hogy a közgyűlésen kiképviseletetik magukat. Ezek a következők: *Láng* Lajos kereskedelemügyi miniszter azzal fejezte ki érdeklődését a közgyűlés iránt, hogy *Rambouszky* Jenőt küldte ide képviselőjeként; *Darányi* Ignác földművelésügyi miniszter *Sándor* János főispánt, a székely actió vezetésével megbízott kormánybiz-

tost, dr. *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. *Pintér* Gábor brassómegyei tanfelügyelőt; *Esztergom* városa *Földváry* István törvh. biz. tagot és *Kubinyi* Győzöt; Dunaföldvár városa *Stauber* Antalt; Győr városa *Veöreös* Boldizsár h. polgármestert, *Szauter* Ferencz dr. városi tanácsost; Szatmár-Németi város *Ferencz* Ágostont, Brassó város polgármestere *Hiemesch* Ferencz levélben mentette ki távolmaradását és maga helyett *Alesius* Oszkár városi tanácsost küldte a közgyűlésre; Sepsi-Szent-György városa Ifj. *Gödri* Ferencz polgármestert; Kézdivásárhelyről jelen volt dr. *Török* András polgármester; az E. M. K. E. képviselőjében megjelent *Koós* Ferencz kir. tanácsos; az Országos Nemzeti Szövetség *Moór* Gyula főesperest bizta meg a képviselővel; az Országos Magyar Iskolaegylet *Koiss* Géza iparfelügyelőt, a Lipótvárosi Kaszinó dr. *Fried* Vilmost küldte ki a közgyűlésre, ki a czenki Árpád-szoborra megbízója nevében koszorut is helyezett; a S. K. V. helyi osztálya stb.

Ezután az elnök a jegyzőkönyv vezetésére *Kovács* Gézát, az E. K. E. titkárárt, annak hitelesítésére *Werzár* Lukácsot, *Zakariás* Jánost és *Deutsch* Ármint kéri fel.

Kovács János kolozsvári főgym. tanár indítványozta, hogy az elnöknek mondjanak köszönetet és beszédét a jegyzőkönyvben örökítsék meg. Elfogadták.

Ezután dr. *Zakariás* János ügyvéd, az E. K. E. brassói osztály elnöke emelkedett szólásra:

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Engedjék meg nekem, hogy az E. K. E. itteni osztálya nevében pár szóval üdvözöljem mai közgyűlésünket.

A mikor ezt teszem, úgy érzem, be kell röviden számolnunk tevékenységünkről.

Osztályunk 12 éves fennállása alatt létesítette a kiskirálykői menedékházat, átvette és fentartja a csukási menedékházat, gr. Bethlen András áldozatkészségéből a Krepatura ormán szép pavillont emelt, e helyeken utakat készített és megjelölte azokat. Legújabbán pedig a czenki ezredéves emlékoszlopot vette körül a polgárság áldozatkészségéből szép kerítéssel.

Ezek a látható alkotásaink.

Egyleti életünk kirándulások rendezésében és téli társas összejövetelek tartásában nyilvánul és az utóbbiakban egyleti ügyeinket is intézzük. Kirándulásainkat a helyi háziipar támogatására is felhasználjuk és működésünk körét minden szorosan a turisztikával összefüggő térre kiterjesztjük.

És e keretben működve szerénytelenség nélkül állíthatom, hogy sikereink vannak.

És ha elfogulatlanul kutatom e siker okait, azokat a következő tényezőkben találom.

Meghatározott körben és irányban működve céltudatosan: nem idézzük fel a hatáskörök zavarát, nem érintjük más egyesületek működési területét, ezért számítunk — és hál Istennek bírjuk is, — minden más helyi egyesület rokonszenvére és céljaink támogatására.

E téren még a szász Kárpát-egyesület helyi osztályával is hallgatólagosan kike-restük az egymás hatáskörébe eső területeket, s a magunk feladatát a csángók, a magyarság lakta hegyvidék a Csukás és a Nagy-Kőhavas turisztikai feldolgozásában látjuk, és e téren működve, hisszük, hogy a mit a múltban nem, a jövőben sem fogja semmi egyetértésünket zavarni.

Sikereink egy másik tényezője osztályunknak az a szerencséje, hogy megalakulásától kezdve csaknem 10 éven át Orbán Ferencz igazgató urat birta elnökéül, ki tapintatos, körültekintő gondnal vezette osztályunk ügyeit és oly szerencsésen vetette meg alapjait, hogy azokon minden jövődőlnök biztosan és sikeresen haladhat.

Sikereink leghatalmasabb tényezője a vidék tájképi szépségei. Városunk és vármegyénk egyik legszebb hegyvidéke a mi hazánknak. Az erdélyrészi Kárpátok

hegylánczatának legmagasabb csúcsai itt emelkednek, a legszebb hegyalakulatok kinalva kínálják a legjutalmazóbb kirándulásokat.

Egyesületünk központja mindig át is érezte vidékünk turisztikai jelentőségét és áldozatkész jóakarattal támogatta törekvéseinket.

Ez az áldozatkész jóakarattal volt sikereinknek egyik erős tényezője és a midőn ezért a központi választmánynak és az egylet vezetőségének osztályunk hálás köszönetét tolmácsolom, kérem azt a jövőre is és pedig vidékünk jelentőségének és osztályunk munkásságának arányában.

És most köszönetet mondok a központi választmánynak azért, hogy a közgyűlést városunkban tartotta meg és oly tekintélyes számmal képviseltette magát köszönetet mondok az ország távoli vidékéről idesereglett vendégeinknek, hogy megjelenésükkel ily fényes és lelkes lefolyásúvá tették közgyűlésünket.

A mi jövődő sikereinknek hatalmas tényezőjévé lesz mai közgyűlésünk. Erős és lelkes érdeklődést élesztett az egyesületünk iránt, öregbítette és mélyítette ügyeink iránt vármegyénk közönségének rokonszenvét.

A vármegye és város vezetőinek támogatása, mely e közgyűlés alkalmával oly szépen nyilvánult, és a melyért e helyen is köszönetet mondok, — és társadalmunk meleg érdeklődése oly új erőforrást adott nekünk, melyből egy szebb, alkotásokban sikeresebb jövőt készíthetünk elő.

Ezért üdvözlöm hálás szívvvel a mélyen tisztelt közgyűlést és kérem jövőre is mindnyájuk lelkes, odaadó támogatását és én is ígérem, hogy minden igyekezetünket arra fogjuk irányítani, hogy minél nagyobb, minél szebb sikereket érjünk el. (Éljenzés.)

Általános érdeklődés közepette most *Sándor János* főispán, a székely kormánybiztos, emelkedett szólásra.

Engedelmet kér, hogy pár perczig élvezhesse a közönség türelmét. Mint a kormány kiküldöttje üdvözlöi a közgyűlést; már maga ez a körülmény, hogy a kormány képviselteti magát mutatja, hogy teljes elismeréssel van azon működés iránt, melyet az E. K. E. folytat. (Éljenzés) A kormány ezeket a törekvéseket eddig is, de a jövőben is támogatni fogja. Különösebb jelentőséget tulajdonít annak, hogy a közgyűlés Brassóban jelent meg. Valamint az emberi központban élő lélek az idegek útján szerez tudomást a szervezetben történekről, s valamint a szív vérét küldi el a vétagoknak: azon képpen tesz a központi kormány is, mely megakarta mutatni, hogy látja, tudja, ismeri az E. K. E. törekvéseit. Méltányolja azt a munkát is, melyet az itt működő testvéregyesület, a Karpathen-Verein és a *különböző ajku hazafiak* közönsége végez. A kormány jelen van itt a szív egész melegével és minden erejével. A maga részéről *Darányi* földmívelődés-ügyi minisztert képviseli, ki szintén tagja az E. K. E.-nek. Eddig is örömmel látta az E. K. E. működését; most azonban a székely akció vezetése közben látja csak igazán, hogy milyen szent az az ügy, mely reá van ruházva s melyet sokszor az E. K. E. is szolgál. Ép ezért keresi is a teret az együttműködésre... Még egyszer biztosítja a közgyűlést a kormány érdeklődéséről és a maga részéről is áldást kíván munkájára. (Lelkes éljenzés.)

Utána dr. *Fekel* Frigyes alispán beszélt Magas színvonalon álló, gyönyörű beszédéből közöljük az alábbiakat:

Igen tisztelt közgyűlés! Nagy kitüntetésben részesült Brassó vármegye, mikor egy ilyen hazafias egyesület, Brassóba tüzte ki közgyűlését. Az ország minden vidékéről jöttek vendégek, kiket ünnepélyesen fogadtak. Üdvözlöi ő is az egylet kiváló elnökét, báró Feilitzschot, az egylet tagjait, valamint a vendégeket. Megragadja a dr. *Zakarias* János elnök ur által kifejezett gondolatot, hogy a szász testvér-egyesületben is él a természet, hogy feltárja a természet remek, szépséges alkotásait. A Kárpát-egyletek s az általuk rendezett kirándulások bizonyítják, hogy mily nagy bőkezűséggel ajándékozta meg a természet a vármegyét. Az egyletek oda vezetnek az embert a természet ölébe, hol a legnagyobb és legszebb gondolatok érlelődnek meg. A völgyeket — ugymond, — a hol élünk és meghalunk, kétszeres szeretettel vesszük körül és kétszeresen jobban szeretjük ez által a hazát. (Éljenzés) A testvéri és a hazaszeretet ébred el bennünk, ha azokat a helyeket látjuk, melyekhez, történelmi emlékek fűződnek.

És az E. K. E. hivatása, mint neve is mutatja, feltárni a Kárpátok szépségeit s rámutatva a hegyekben levő történelmi emlékekre. De szolgál e mellett az E. K. E. fontos gazdasági kérdéseket is. Számos menedék-házat és utat épít; nagyobb és nagyobb területeket hódít meg. Üdvözlí tehát a törvényhatóság nevében az egyesület és annak elnökséget. Ott áll az emlék a Ceneknek ormán, hirdette a hazaszeretetet és a magyar állam tekintélyét; hirdeti ezt a Csukás orma és a Krizbai várhegy egyaránt; és minden, a miben csak a nagy természet megnyilvánul. Teljes szívből kéri az Ur áldását az E. K. E. munkájára. (Meleg óváczió és éljenzés.)

Alesius Oszkár helyettes polgármester szólal fel ezután Brassó város nevében:

Mélyen Tisztelt Közgyűlés!

Kiváló örömemre szolgál az érdeműs E. K. É-t a mai ünnepélyes közgyűlés alkalmával Brassó város képviselőjében tiszteletteljesen üdvözölni. A mélyen tisztelt egyesületnek szép és nemes törekvéseihez, melyek drága hazánk iránti legbensőbb szeretetében gyökereznek, a legjobb sikereket kívánom; azon további kívánságomnak is óhajtok kifejezést adni, hogy a szép bérceink iránti szeretet — mely lérczekkel a mindenható bennünket mint hatalmas karokkal körülövezni látszik, — szép hazánknak minden fia szívében felébreszteni és lelkesedéssel eltölteni sikerüljön.

„Isten áldása kísérje az E. K. É-t áldásos hazafias működése közben, hogy annak dus gyümölcseit „nemcsak a jelen, hanem a késői jövő nemzedékek „is élvezhessék!“ (Éljenzés.)

Utána a közoktatásügyi miniszter képviselőjében dr. *Pintér* Gábor emelkedik szólásra. A közgyűlést a magyar kultúra egy öntudatos megnyilatkozásának mondja. Mert az E. K. E. nemcsak turista egyesület, hanem egy nagy jelentőségű hazafias kultur-tényező is. Az emberi természetben van az már, hogy szeresse a szépet, mely leginkább a természetben nyilatkozik meg. És mikor az E. K. E. felvezetve bennünket a legmagasabb hegyek ormaira, megmutatja nekünk a természet örök szépségeitől megáldott hazánkat, akkor kulturműveltet is végez; akkor hazaszeretetre is tanít; akkor nemes érzelmeket teremt és hazánk földjének ismeretére oktat. Teszi pedig ezt könnyen, mert még a legridegebb kebelben is kell, hogy hatást gyakoroljon a természet szépsége. Kultur egyesület tehát bizonyára az E. K. E. mert magasztosabb fegyverekkel tanít, mint az iskola.... Részt kíván az E. K. E. munkájából a mai kultúra irányítója dr. *Wlassics* Gyula kultuszminiszter is, aki mindenért lelkesedik, ami a magyar kulturát emelheti. A nehéz politikai helyzet gátolta csak abban, hogy idejöhessen. Üdvözlí azonban minisztere megbizásából az E. K. É-t Brassóban azzal, hogy működését még nagyobb téren még hathatósabb eszközökkel folytathassa (Éljenzés.)

Pintér dr. után *Moór* Gyula ág. ev. esperes üdvözölte az E. K. E.-t az Orsz. Nemzeti Szövetség nevében. *Kodesch* Emil a szász Kárpát-Egyesület részéről így szólott:

„Mélyen Tisztelt Közgyűlés“

Megengedik, hogy azt a néhány szót a melyet én mint küldött, önközmondani akarok, németül intézem, mert a magyar nyelvet nem bírom teljesen.

„Hochansehnliche Hauptversammlung“

Es ist mir grosse Ehre zu theil geworden, dass ich resp: wir als Vertreter der Section Brassó des siebenbürgischen Karpaten - Vereines vor Ihnen stehen. Wir entbiethen Ihnen aus unserer Section den touristischen Gruss, und wünschen unserem bruder Verein Erdélyi Kárpát Egyesület damit derselbe nach seinen Bestrebungen Blühe u. Gedeihe.

Fried Vilmos dr. a Lipótvárosi Kaszinó nevében így szólt:

Tisztelt testvéregyesület!

A lipótvárosi kaszinó megbizásából üdvözlöm önöket.

Eljöttünk ide, mert itt látjuk a nemzeti ős erőt, gondolkodást, mely hosszú idő kódén át csak csillámlott, de ma egész fényével beragyogja a magyar Globust.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület nagy érdeme, hogy közreműködött a nemzeti eszmét eltakaró közömbösség vastag rétegének eloszlatásában, hogy lelkünkben régen szunnyadozó érzések kibontakoztak.

A nemzetiségek térfoglalása, szervezkedése a magyar földbirtoknak tervszerű megszerzése, izzó gyűlöletük minden iránt, a mi magyar, oly jelenségek, melyektől az aggodó hazafiságnak egész lényében meg kell lendülni. E veszély védekezésére szorit bennünket, s valóban a mentés eszközei rendelkezésünkre is állnak, ha bátran szemébe nézünk a veszélynek.

Ezen eszköz az összetartás, a hazafiak egyesítése, közérület teremtése, igény, becsvágy, nemeslelkűségnek egybeolvasztása a hazaszereteten, hogy annál fényesebben lobogjon a hazafiság lángja. A lipótvárosi Kaszinó ezen actióból ki akarja venni részét, a mire egyrészt lelkesít a kötelesség érzete, melynek szálaít a hazaszeretet creje fonta össze, másrészt Báró Bánffy Dezső, (éljenzés és taps) azon férfiú, kit szerencsénk van elnökünknek nevezni, kinek meggyőződésből vezetett férfiakarata, tántorithatlan állhatatossága tündöklő példaként áll előttünk, miként kell a nemzeti eszmét szolgálni.

Nemcsak hangoztatni, de a tett emberei is akarunk, lenni, s a lipótvárosi Casinó szolgálatát a nemzeti ügy érdekében ezennel felajánlom! (Éljenzés)

Fogadja az igen t. egyesület szeretettel törekvésünket; együtt érezve, együtt munkálva diadalra juttatjuk szent ügyünket! (Éljenzés.)

Az elhangzott üdvözlések után *Radnóti* Dezső főtitkár felolvassa az időközben érkezett üdvözlő leveleket és táviratokat az alábbiak szerint:

5854 szám eln.

Folyó évi július hó 26-án 246—1903. szám alatt kelt felterjesztését, melyben a folyó évi augusztus hó 29, 30 és 31-én Brassóban tartandó közgyűlésre meghívni szives volt, őszinte köszönettel vettem.

Kiváló öröömre szolgál a tisztelt Egyesület eredményes működésének újabb megnyilvánulásáról tudomást szereznem, mert hazafias munkálkodásukat mindenkor igaz érdeklődéssel követem.

A közgyűlést melegen üdvözli.

Budapesten, 1903. évi augusztus hó 19-én.

K o l o s s v á r y,
honvédelmi miniszter.

Méltóságos Elnök Úr!

Az Erdélyi Kárpát-Egyesületnek folyó évi augusztus hó 1-én 246. szám alatt kelt szives meghívásáért köszönetet mondva, tisztelettel értesitem Méltóságodat, hogy az egyesület közgyűlésén — bár annak hazafias és kulturális jelentőségétől, magam is teljes mértékben át vagyok hatva, — hivatalos elfoglaltságom következtében sajnálatomra meg nem jelenhetek.

Az ünnepély minél teljesebb sikerét őszintén óhajtvá és remélve,
maradtam Méltóságodnak tisztelő hive

Budapest, 1903. évi augusztus hó 25-én.

P l ó s z.

A mint már szóbeli szives meghívása alkalmával jeleztem, egyházam szolgáltatásban elfoglalva, legnagyobb sajnálatomra képtelen vagyok, hogy az „Erdélyi Kárpát-Egyesület“-nek városunkban folyó hó 29-én kezdendő ünnepélyen részt vegyek, minckövetkeztében helyettesem *Alecius* Oscar városi tanácsos ur fog engem a fönt jelzett alkalommal képviselni.

Nagyságodat erről értesítve bátor vagyok fölkérni, hogy az „Erdélyi Kárpát-Egyesület“-nek ezen ünnepélyei alkalmával városunkba érkező tagjait, mint szeretett

szülővárosunk szívesen látott, tisztelt vendégeit nevemben is üdvözölni sziveskedjék. Egyszersmind tiszta szívből kívánom, hogy az ünnepélyek minél szebb, minél sikerültebb lefolyásuak legyenek s hogy tisztelt vendégeink remek erdős hegyeink köze-pette fekvő városunk s az abban lefolyandó ünnepélyek minél kellemesebb emlékét vihessék magukkal.

Annál is inkább kívánom, óhajtom ezt, mert bizton reméllem, hogy ezen ünnepélyek a békés együttlétünk és testvéri együvértartozásunk egy újabb kapcsát fogják képezni és hogy egymáshoz közelebb hozva, mindnyájunkat arra fognak ösztönözni, hogy szép hazánkat, annak zugó erdőikkel koszoruzott remek bérceit szívünk, lelkünk egész melegevel minél jobban szeressük, csodáljuk és esetleg egyetértéssel, hazafias lelkesedéssel, közös erővel meg is védelmezzük.

Ezeket kívánva maradtam Nagyságodnak kiváló tiszteletem mellett

Brassó, 1903. évi augusztus hó 24-én

hazafias üdvözzel

H i e m e s c h F e r e n c z,
polgármester.

Máramarossziget r. t. város tanácsa az Erd. Kárpát-Egyesületnek a Brassó-ban folyó évi augusztus 29-én és következő napjain megtartandó közgyűlésére szóló meghívásáért a város közönsége nevében köszönetét fejezi ki, egyuttal arra való tekintetből, hogy az egyesületnek a határszéli városban való megjelenése kiváló erkölcsi és magyar nemzeti súlyjal is bír, ennél fogva, midőn az előjáróság az Erdélyi Kárpát-Egyesületet Brassóban tartandó közgyűlése alkalmából üdvözli, egyuttal az egyesületnek további hazafias irányu törekvéseihez sikert és szerencsét kíván.

Erről a városi Tanács az Erdélyi Kárpát-Egyesület elnökségét értesíti.

Kelt Máramarossziget r. t. város tanácsának 1903. évi augusztus hó 10-én tartott üléséből.

S z a p l o n c z a y,
h. polgármester.

Közgyűlésteket testvéri meleg érzéssel üdvözli a Felvidéki Magyar Köz művelődési Egyesület.

T h u r o c z y V i l m o s, elnök.

C l a i r V i l m o s, főtitkár.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület mai napon kezdődő közgyűlését melegen üdvözlöm
G r. K u u n G é z a.

Őszintén sajnálom, hogy az E. K. E. közgyűlésén jelen nem lehetek.

Abbazia, 1903. augusztus 27.

S z e k u l a Á k o s.

Következett a választmány jelentése a mult évről, melyet szintén Radnóti Dezső főtitkár adott elő. A jelentést folyóiratunk más helyén közöljük.

A közgyűlés a jelentést elfogadta és a választmánynak, valamint a tisztikarnak működéseért köszönetet szavazott.

Az elnök az új tisztikar és választmány kijelölésére Papp Mihály elnöklete alatt ifj. Gödri Ferencz polgármester, Gyárfás Győző főmérnök és Radnóti Dezső főtitkárból álló bizottságot küld ki.

Míg a bizottság munkálatát végzi, felolvassák a számvizsgálók jelentését, mely így hangzik:

Igen tisztelt Közgyűlés!

Az 1902. évi számadások átvizsgálására a választmány által kiküldetvén, van szerencsénk tisztelettel jelenteni, hogy e megbízásnak megfeleltünk és az E. K. E.

összes számadásait átvizsgáltuk. A miként a különböző kimutatásokra vezetett záradékok is mutatják, a kimutatások egyes tételeit a fő- és segédkönyvekkel, valamint a felmutatott bizonyítékokkal teljesen megegyezőknak és egybehangzóknak találtuk, miért is javasolják, hogy Merza Gyula főpénztárosnak a felmentvényt az 1902. évre vonatkozólag megadni sziveskedjék.

Ez alkalommal javasoljuk, hogy Merza Gyula főpénztárosunknak, a ki önzetlen buzgalommal és fáradozással az egyesület pénzeit hűségesen és lelkiismeretesen kezeli, méltóztassék jegyzőkönyvi köszönetet szavazni, valamint Kovács Géza titkárnak is, a ki a könyvvezetés terhes munkáját végzi.

Az egyesület pénzügyeire vonatkozólag örömmel jelentjük, hogy a radnaborberek-i fürdő ügye teljesen lebonyolított és a fennállott összes adósságok törlesztettek. Ennek következtében a mérlegszámlából leírandó volt 43060 kor. 52 fill., mint a radnaborberek-i fürdő befektetése és 7503 kor. 86 fill., mint ennek felszerelése.

Általában az 1902. évi összes bevétel a múlt évről átjött 1243 kor. 50 f. becsapítással 78555 kor. 78 f. volt, melyből a radnaborberek-i fürdő megváltási összegét 39707 kor. 48 fillért leütve, marad a tiszta egyesületi bevétel 38848 kor. 30 f. A kiadások ezzel szemben 76937 kor. 59 fillért tettek ki, melybe bele van számítva a fürdőadósságok törlesztésére fordított 34237 kor. 56 f. is. Áthozott a folyó évre mint maradvány 1618 kor. 19 fill.

Nagyobb kiadások voltak a túristasági alkotások és ismertetések rovatán 6270 kor. 07 fillér, a muzeum rovatán 15503 korona 97 fillér.

Egyébként örömmel jelenthetjük, hogy az egyesületnek immár függő adóssága nincs és a muzeum alkotásával újabb nagyobb adósságok nem merültek fel.

Kolozsvár, 1903. augusztus 26.

Honfiai üdvözzettel

Ferenczi Gyula, számvizsgáló. Török Imre dr., számvizsgáló.

A közgyűlés a számvizsgálók jelentése alapján a számadásokat elfogadja és Merza Gyula főpénztárosnak és Kovács Géza titkár-könyvvezetőnek köszönetet szavaz. Ugyancsak elfogadja a közgyűlés a bemutatott évi költségvetést is.

Pap Mihály a jelölő bizottság nevében mindenekelőtt ajánlja, hogy Sándor János főispánt válaszsza meg a közgyűlés *tiszteleti tagnak* kiváló érdemeiért, melyeket az egyesület érdekében kezdettől kifejtett.

A közgyűlés a javaslatot zajos éljenzések közt határozattá emeli, mely után Sándor János nyomban feállott és meleg szavakban köszönte meg a közgyűlés kitüntetését.

A tisztikar és választmány a közgyűlés egyhangú választása alapján így alakult meg:

Elnökök: Feilitzsch Arthur br., orsz. képviselő, 3 évi időtartamra. Alelnökök: Heppes Miklós, kir. táblai tanácselnök, Hangay Öktáv, keresk. akad. tanár, Szádeczky Lajos dr., egyet. tanár, Teleki László gróf, birtokos, Zakariás János dr. ügyvéd.

Tiszt. muzeumi igazgató: Herrmann Antal dr., kir. igazg., egy. m. tanár.

Főtisztikár: Radnóti Dezső. Titkár: Kovács Géza post. és táv. főtiszt.

Főpénztáros: Merza Gyula birtokos.

Számvizsgálók: Ferenczi Gyula bankigazgató, Szekula Ákos az „Adria“ vezérfelügyelője.

Jegyzők: Solti Lajos posta-táv. s.-fogalmazó, Hollitzer Nándor tanító, Kelemen Lajos tanárjelölt.

Ellenőr: Tanács József gyógyszerész.

Jogtanácsos: Deák Albert dr., köz- és váltóügyvéd.

Választmányi tagok: Akeszman Albert bőrgyáros, Aszlán László bankhivatalnok, Bán Antal posta- és távirdafelügyelő, Bartók György dr., ref. püspök, Csiky Emmanuel m. f. főszámvevő, Békéssy Károly dr., egyet. m. tanár, Csifó Salamon theol. tanár, Dax Adolf m. á. v. főfelügyelő, Eisler Mátyás dr., főrabbi, Éjszaki Károly ny. m. á. v.-üzletveze'ő, Fekete Gábor kir. táblai elnök, Fekete N. Béla v. tanácsos, Kolozsvári Sándor dr., egy. tanár, Gidófalvy István dr., kir. közjegyző, Gyárfás László kir. főügyész, Gámán József ke resk. és ipark. h.-titkár, Gombos Ferencz nyomdatalajdonos, Hevesy József másasztalos, Holló Károly tanár, Incze Gerő kir. táblabíró, Jákey Dániel dr., kir. törvényszéki bíró, Kazay Rezső dohánygyári igazgató, Komády Dániel dr., orvos, Kosutány Ignác dr. egyet. tanár, Kovács Dezső ref. tanár, Kozma Ferencz kir. tan., tanfelügyelő, Magyar Endre ipariskolai igazgató, Merza Lajos kir. tanácsos, Melitskó Frigyes m. á. v. felügyelő, Müller Béla bankhivatalnok, Nyiredy Géza dr., tanár, Orbók Mór tanítóképző-intézeti igazgató, Palkovics József ny. altábornagy, Pap Mihály ny. csendőr ezredes, Páll István kanonok, Pallos Albert polg. leányisk.-igazgató, Puskás Béla birtokos, Papp Krištof kereskedő, Pataky Jenő dr., orvos, Ruzicska Béla, dr., tanár, Sárdi Lőrincz bankhivatalnok, Sólyom János tanár, Szádeczky Gyula dr., egyet. tanár, Szvacsina Géza kir. tan., polgármester, Scheitz Vilmos dr., orvos, Tomán Béla szobafestő, Versényi Gábor tanár, Versényi György dr., tanár, Vuchetich Sándor posta- és távirda-igazgató, Weisz József dr., ügyvéd, Schönberg Miksa kereskedő.

Turista osztály. Elnök: Gyöngyössy Béla kir. erdőfelügyelő. Alelnök: Apáthy István dr., egyet.-tanár.

Idegenforgalmi osztály. Elnök: K. Fodor János m. á. v. ellenőr.

Fürdőügyi osztály. Elnök: Török Imre dr., orvos. Titkár: Hankó Vilmos dr.

Háziipari oszt. Elnök: Magyar Endre igazgató.

Székelly Társaság. Elnök: Orbók Mór igazgató. Alelnök: Incze Gerő. táblai bíró. Titkár: Kovács Géza pt. főtiszt.

Muzeumi felügyelő bizottság. Elnök: Feilitzsch Arthur. báró, orsz. képvis. Alelnök: Szvacsina Géza polgármester. Titkár: a főtítkár.

A választás kihirdetése után elnök köszönetet mond a közgyűlésen résztvevők meleg érdeklődéséért s továbbra is szeretetükbe ajánlva az egyesület törekvéseit, a haza és a király éltetésével a közgyűlést déli 12 órakor bezárta.

Turista lakoma.

Megkapó látvány volt a Vigadó nagytermében lakomára összegyűlt diszes közönség, melynek soraiban, a közgyűlésen megjelenteken kívül ott láttuk Brassó társadalmának színe-javát. Mondanunk sem kell, hogy a minden szépért és nemesért lelkesedő hölgyek is részt vettek.

Ott láttuk a többek között Feilitzsch Arthur bárót, Sándor János főispánt, Rambovszki Jenő dr. kereskedelemügyi miniszteri titkárt, Jekel Frigyes alispánt, Alesius Oszkár polgármesterhelyettest, Nagy Gyula csendőralezredest, Sárpy György őrnagyot, Herrmann Antal dr., egyet. tanárt, Pintér Gábor tanfelügyelőt, Papp Géza, Hintz Ernő, dr. Lurtz Károly, Schmidt Károly országgyűlési képviselőket, Rombauer Emil igazgatót, Szentí Bálint pénzügyigazgatót, dr. Vajna Gábort, a „Brassó Lapok“ felelős szerkesztőjét és még számos előkelőséget a polgárság köréből.

A díszes terem legszebb díszét, minden frázis nélkül, a nők alkották, kik a terem közepét foglalták le.

Ebéd alatt cigány zenekar játszott, mely minden elhangzott pohárköszöntő után tust húzott

A lelkes hangulat és a felharsanó éljen közepette elhangzott beszédek azért tünnek fel előttünk fontosaknak, mivel e g y b e h a n g z ó a k. Ha fehér asztalnál ül a magyar és elfogja a hazafias felbuzdulás, legtöbbször sovínista érzelmeinek szokott hangot adni. Annál inkább megfontolandó és csodálandó az a körülmény, hogy a lakomán a magyarságnak a nemzetiségekkel való, teljes utógondolat nélküli kibékülését hangoztatták a szónokok. A fajszeretet izzó szavát elnyomta a hazaszeretet általános, nagy gondolata.

Igen szép és érdekes felköszöntőt mondott a Vigadóbeli lakomán S á n d o r János főispán, székely kormánybiztos is . . . Benyomásait mondta el. Hazánk egyik legideálisabb államférfiának, E ö t v ö s József bárónak van egy gyönyörű példabeszéde. Akkor mondta ezt el, mikor abban fáradozott, hogy a magyar kultur-politika alapeszméit megjelelje.

A kultura olyan, mint egy magas hegy, melynek ormára törekednek az emberek. Ennek a hegynek alján sziklák és hegyipatakok vannak, mint természeti akadályok. És mikor a felfelé küzdők feljűtnak a hegynek tetejére, azt látják, hogy a mit fegyvercsörgésnek hittek, az csak a futó csermely és munka zaja . . . Ez a példabeszéd jutott eszébe, mikor hallotta, hogy az Eke. már 12 esztendeje törekedik fel a kultura magas hegyére. A hátrahagyott menedékházak olyanok, mint egy-egy lépcső-fok . . . Az én lelkem — szolt, — úgy érzi, nincs már messze az az idő, mikor Brassóban hazafias gondolkodással együtt fog munkálkodni minden honpolgár. És az én szívem megtelt örömmel, mert a hol ilyen vezetők vannak, ott bizalmunk lehet a jövőben. Szívéből kívánja, hogy a főispánt, alispánt és polgármestert Isten éltesse! Adja Isten, hogy Brassó egy új, boldogabb korszakot érjen el.

Legyen a mai nap a béke napja! Mondta pohárköszöntőjében T ó t h Miklós dr., K a r c z a g város polgármestere. Legyen öröm-nap az, mikor találkozott a sík és a hegy, hogy baráti kezét fogjanak. Érdekes volt P a p p Géza országgyűlési képviselő felszólalása is. Látja, hogy a brassói magyarság mily csodálatos, erős emléket állított a hazafiságnak. De tisztelettel tölti el és meghatja az is, hogy a szászok mily szép részt vesznek maguknak a hazafias tevékenységben. A jelenlevő szász vendégek, az elhangzott beszédek mind azt bizonyítják, hogy ezekben a szivekben magyar érzésnek kell lakoznia. Élteni Brassó város szász polgárait . . .

A nagyjelentőségű szebbnél-szebb pohárköszöntők sorrendje a következő volt:

Gróf L á z á r főispán a királyra, Feilitzsch Arthur báró elnök József Ágost kir. herczegre, J e k e l Frigyes dr., alispán magas szárnyalású felköszöntőjében a kormányra és annak képviselőire, u. m. S á n d o r Jánosra, P i n t é r Gáborra és R a m b o v s z k y Jenőre üritett poharat, Z a k a r i á s János dr., osztályelnök Feilitzsch Arthur báróra, később a brassói magyar sajtóra, S á n d o r János főispán a brassói fő- és alispánra, valamint a polgármesterre, M o o r Gyula ág. ev. esperes báró Feilitzschra és az Ekére, valamint Bánffy Dezső báróra (másodsor), K o v á c s János tanár az Ekére, A l e s i u s Oszkár az Eke felvirágzására, H o l l ó s i Andor a rózsaszínű turistákra, T ó t h Kálmán dr. karczagi polgármester a békés egyetértésre és az Eke. brassói osztályára, P a p p Géza orsz. gyűl. képviselő Brassó szász polgáira, R o m b a u e r Emil főigazgató Lázár gróf főispánra, Feilitzsch báró Győr város küldötteire, továbbá Hintz, Lurtz és Schmidt képviselőtársaira, V a j n a Gábor dr. Nagy Gyula czendőr alezredesre, F ö r-

der Sándor osztály-alelnök a brassói magyar dalárdára ; felszólaltak még Nagy Gyula és Fried Vilmos dr.

Lelkes éljenzés mellett állva hallgatta végig az egész asztaltársaság Lázár István gróf főispán beszédét, melyet itt megörökítünk.

A szabad természetet ismerni és szeretni — ugymond a főispán — édes atyám örökeként szállott reám ; hogyné viseltetnék tehát kiváló előszeretettel az Erdélyi Kárpát-Egylet iránt, mely a szabad természet rejtett kincseit, erdélyi részünk utolérhetlen természeti szépségeit van hivatva felkutatni és szeretett hazánk polgárai előtt feltárni, hogy azok varázshatalma által megizmosodott hazafisággal versenyezzünk : nemzetiségi különbség nélkül, e földi kincsünk, édes hazánk szeretete és ápolásában.

Mi brassóiak minden ily hazafias irányu tevékenység szükségét kétszeresen érezzük ; jól esik tehát látnunk a hazafiság ápolásában, feladataink teljesítésében a támogatást, mely az összetartás, a kitartó munkásság forrását képezi számunkra.

Felsőges urunk, királyunk szeretettel tekint az Erd. Kárpát-Egylet ily irányu tevékenységére, mit leglényesebben bizonyítanak József Ágost kir. herczeg ő fenségének a zászlószentelésnél elhangzott biztató szavai. Hisz e pillanatban is csak olyan jószágos gondoskodását tapasztaljuk, midőn szeretett hazánk polgárainak súlyos aggodalmaiból magának oroslán részt kíván.

Nem dobban-e meg minden hazafi sziv? és nem tolmácsolja-e kivétel nélkül, hogy Felsőges Urunk Királyunkat oltalmazza az ég és tartsa meg szeretett hazánk javára, boldogulására.

Éljen a haza! Éljen a király!

Másodiknak *Feilitzsch* Ártúr báró elnök kért szót és megszokott ékeszólásával nagy lendülettel emlékezett meg az E. K. E. minden ügye iránt oly meleg rokonszenvvel és édeklődéssel viseltető védnökéről, József Ágost kir. herczegről, ki egy alkalmat el nem mulaszt, hogy szeretetét és elismerését az E. K. E. iránt kifejezze.

Zúgó éljenzés kísérte a meleghangú szép szavakat

Fekel Frigyes dr. :

Az államok fennállását nem utolsó sorban biztosítják a bölcs törvények. De államban nem elegendők csak a bölcs törvények ; bölcs államférfiakra is van szükség, kik képesek ezen törvényeket méltányos és igazságos módon végrehajtani. A magas magyar kormány — el kell ezt ismernünk — törekszik a kulturális és gazdasági élet minden terén a haladást lehetővé tenni és előmozdítani. És habár eddig hazánkban nehéz politikai viszonyok uralkodtak és felhők borítják drága hazánk politikai égét és habár sok feladat vár megoldásra, nem tagadhatni, hogy drága hazánk az egyes magyar kormányok rendszeres eljárása és a törvényhozó testület rendszeres közreműködése mellett nagy eredményeket ért már eddig is el — és hogy Magyarország nagy tekintélyvel bir egész Európa előtt. A közigazgatás terén az utolsó időben mélyre menő reformok létesültek, melyek képesek a közigazgatást modern szellemben átalakítani. A magas kormány pedig tekintve, hogy csak vagyonos nemzet haladhat és lehet erős, törekszik a kulturális ügyek és az egyes alapok rendszeres fejlesztése mellett a közlekedési ügyet, az ipart és kereskedelmet, az állattenyésztést és mezőgazdaságot hathatósan támogatni. Az ipar és kereskedelem nagyban emelkedett, a közlekedési ügyek pedig oly kiterjedést nyertek, oly fényes, egész Európa előtt beigazolt eredményeket mutatnak fel, a mint ezeket soha nem reméltük volna. Több kiállítás képes volt kereskedelmünk és iparunk versenyképességét fényesen beigazolni. A mezőgazdaság, az állattenyésztés a munkás ügy terén nagy eredmények értek el. Azért kívánatos, hogy azon nehéz politikai viszonyok, melyek a fejlődést

megakasztják, mielőtt szünjenek meg és hogy a normális állapot álljon helyre. A magyar kormány, mely az állami és társadalmi életben minden fontosabb mozzanatot éber figyelemmel kísér, gondoskodott ma is arról, hogy ezen lélekemelő ünnepélyen képviselve legyen. Sándor János főispán úr ő méltósága, a ki mint kormánybiztos a székely akció terén hervadhatlan érdemeket szerzett és elismert szaktekintély a közigazgatás terén, dr. Rambovszky Jenő, a m. kir. kereskedelmi miniszteriumnak tekintélyes, kiváló munkaereje és képviselője, dr. Pintér Gábor Brassóvármegye köztisztviselőiben álló, fáradhatatlan tanfelügyelője képviselik ma ezen lélekemelő ünnepélyen a magas magyar kormányt. A magyar kormányt képviseli itten állandóan ritka nagy tapintattal és szakértelemmel gróf Lázár István Brassóvármegye köztisztviselőiben és szeretetben álló főispánja is. A midőn ezen urakat e minőségben teljes szívből üdvözlöm, emelem poharamat a magas magyar kormányért.

Adja az úr Isten, hogy a magas kormánynak sikerüljön a rendes állapot helyreállítása mellett a közélet minden terén a haladást lehetővé tenni, oty czélből, hogy drága hazánk mindég a szabadság, az alkotmányosság, igazság a kulturális és gazdasági haladás helye és otthona legyen. Éljen a magas magyar kormány.

Zakariás János dr. :

A haladó kor nagy igényei az emberi hivatás minden ágát oly tökélyre fejlesztették, hogy az emberi véges tehetség csak úgy teremthet bármely foglalkozási ágban, tudományban, művészetben, iparban, kereskedelemben tökéletest, ha minden erejével, összes képességeivel, egész odaadásával, valamely határozott irányban működik. Nagy eredményeket elérni, a haladást, tökéletesedést szolgálni csak az képes, a ki szívósan tör egy kitűzött cél felé.

És ez az igazság, szerény nézetem szerint, nemcsak az egyes embernél, de az egyesületeknél is érvényesül. Ennek a felismerése és brassói társadalmunk erős tagoltsága, egyesületeink nagy száma indított arra minket, hogy az Eke. brassómegyei osztálya működésének súlypontját a turistaság fejlesztésére, emelésére, szolgálatára fektette és csak a turistasággal szorosan összefüggő ügyekkel foglalkozzék.

És e működésünkben — az Eke. központi vezetősége — mely központi jellegénél fogva másodlagos hasznos és eredményes működést is fejtett ki, — mindig teljes jóakarattal támogatott, a mit kérünk a jövőben is és a miért meleg köszönetet mondunk.

A központra, annak tisztikarára, élén br. Feilitzsch Árhurral, ki oly nagy odaadásai, lelkes buzgósággal és nagyobb és nagyobb eredménynyel vezetí az egyesület ügyeit : úritem poharamat. Isten éltesse. (Lelkes éljenzés.)

Egy pár közbeeső pohárköszöntő elhangzása után egy, a brassói magyar társadalomban egészséges humoráról ismert egyén, *Hollósi Andor* emelkedett szólásra és folytonos derűtség között a következő tréfás beszédet tartotta :

Mélyen tisztelt „Turista-lakoma“ !

Két válfaját különböztetem meg eddig az E. K. E. turistáinak :
Vannak zöld turisták és vannak fehér turisták.

Ne tessenek megijedni, ezek nem politikai színek. . . . A múlt napokban egy budapesti barátom látogatott meg és lépten-nyomon a legnagyobb izgatottsággal várta. mikor villongának már a nemzetiségek. Találkoztunk szászokkal, románokkal és barátságosan köszöntöttük egymást. Csodálkozott ezen nappal, de még jobban bánt a sötét éjben, hogy egy árva nemzetiség sem villongott, hogy villongásával megmutatná nekünk az utat a jövő politikai irányban. . . .

A zöld turisták, mint a nevük is mutatja, a zöldben otthonosak; szeretik a zöld mezőt, a kéklő hegyet és az ezüst színű patakot. Megmásszák a Csukást, átölelik a Donkhavast és — a Királykő végénél lábukat lelógatják. Feltáruznak előttük a természet bájai; megjelennek a hegyek ormán, majd leszállnak a mélységbe, és felszínre hozzák a természet kincseit — csengő húszkoronásokban.

A fehér turisták a fehér asztalt ülik körül különös előszeretettel. Átszenvedik itt a zöld turisták összes fáradalmait — képzeletben és e szellemi küzdelmet erősítik borral és cigányzenével.

Fehér turista vagyok, de fáj minden tagom. (Derültség.) Nagyon megnyugtat engem például, hogy most hátam mögött van a Czenk hatalmas orma és hűen magam elé képzelem.

Mi tagadás benne, most is legjobban lelkesített az E. K. E. nagy gyűlése programjában a turista-l a k o m a.

— *Ha jó a lakoma,
Jó lakó ma, koma!*

mondottam magamban és szívesen jövék ide, hogy üdvözöljem Önöket, zöld turisták, fehér turisták, az örök béke nevében. A pálmaágot azonban a zöld turistáknak kell átnyújtanom, mert örömmel látom, hogy jó bor mellett és cigány mellett is derékasan kitanának.

Mert hiába:

Fülbemászó turista!

Hegymászó muzsika! Ennél szebbet a turistén sem teremtett. (Igen köszönöm, hogy merészségemért senki nyakon nem teremtett.) (Derültség.)

Felhasználom az ellenséges közhangulatot és áttérek annak ellensúlyozásaképen az Istennek, Önöknek és nekem is legjobban tetsző főváltására a turistáknak, a rózsaszínű turistákra: a h ö l g y e k r e. Ha ők vannak velünk, virágok nyílnak a pusztaságon, csengő kacagásuk barátságossá varázsolja a zord bérceket, a hol megjelennek, ott az élet, ott rózsaszínű a világ! Az Eke. brassói osztályának siker koronázta munkálkodásában a hölgyek határozott faktorok voltak, e szép lakomát a jelenlevő hölgyek tették széppé; a tegnapi estélyt a közreműködő négy hölgy tette sikerültt: — poharam emelem a rózsaszínű turisták, a hölgyek egészségére!

Éljenek az Eke. hölgyei! (Hosszas éljenzés és taps.)

Alesius Oszkár:

Mélyen tisztelt társaság!

A Siebenbürgischer Karpathenverein Brassói osztálya képviselőjében bátorodom szót kérni és fiatalabb testvér egyesületünkre, t. i. a mélyen tisztelt E. K. E. virágzására poharamat emelni. A testvéregyesületünk által az Árpád szobor körül felállított díszes rácsozat egy gyűrű képében tűnik föl előttem, a mely a szobrot drágakő foglalatoként körülzárja. Őszintén, teljes szívünkől kívánjuk, hogy ezen drágakő évszázadokon át ami szeretett magyar hazánk, Magyarország dicsőségét és fényét a késői jövő nemzedékek előtt hirdesse, hogy az Önök által tegnap megkoszorozott emlékszóbor mindenkor oly derék hazafiak, oly lelkes férfiak által legyen körülfogalva, a mint az tegnap az E. K. E. egyesületi férfiai által körül volt véve.

Isten oltalmazza az Árpád szobrot! Isten áldja meg az E. K. Egyesületet és annak jelenlevő derék tagjait! Éljenek! (Éljenzés.)

Mozgás támadt, a midőn szentesi *Tóth* Kálmán dr., K a r c z a g város polgármestere kért szót és igaz hévvel s magyaros őszinteséggel az Alföld nevében köszöntötte az erdélyi hegyvidéket.

Elmondott beszéde így hangzik:

Méltóztassanak megengedni, hogy pár pillanatig szíves türelmüket igénybe vehessem. Nem állítom, hogy türelmük beszédem által meg lesz jutalmazva, hiszen az előttem felszólaló urak eszmékben gazdag beszédei után merészség volna azt állítanom, de hogyha nyelvem gyöngye is az érzelmek kifejezésében, érzelmeim, a melyeket tolmácsolok, tisztaságra, őszinteségre nézve a versenyt bárkivel felvehetik.

Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim!

Én itten igen jól érzem magamat! Nem azért, illetőleg nemcsak azért érzem itten jól magamat, mert dúsan megrakott asztal áll előttem és szerencsém van e díszes társaságban jelen lehetni, úgy érzem én itt jól magamat, mint magyar hazámnak magyar polgára! Azt hittük mi, kik Karczag városát képviseljük, Karczagról való elindulásunk alkalmával, hogy idegen vidékre, ismeretlen emberek közé megyünk, s arról győződünk meg, hogy e hegyek között is otthon vagyunk. De hogy is lehetne másképp? Hát nem otthon vagyunk-e mi magyarok Árpád országában, a menydörgő felhőknek trónul szolgáló sziklák közelében ép úgy, mint ott, hol a csikósoknak harsány kurjantása hallik s pattogása hangos ostoruknak?! A délibáb az alföldi rónákon hazát védő honfi vértől öntözött füvek felett lebeg, a brassói patakok a körülöttök századokon át csattogó magyar fegyverektől tanultak meg morajlani. Küzdött a magyar a sikon, ontotta vérért hazájáért és szabadságáért a hegyek között, polgár és polgár között, vidék és vidék között, tehát a szent korona birodalma határain belől nincs különbség! (Éljenezés.)

S ha van különbség?! Ha azt akarnák egyesek, ha azt akarnák társulatok, ha különbséget akarnának tenni magyar és magyar polgár közt a felekezetek, a nemzetiségek, akkor azok ellen mint a magyar haza ellenségei ellen a szembeszállás erkölcsi kötelessége legyen minden honfinak! E mai nap azonban a béke napja legyen a feletti örömünknek a napja, hogy a síknak és hegyvidéknek magyarsága baráti kézszorításra összegyülekezhetett; a feletti örömünknek a napja, hogy bár sokan távol vagyunk most házi tűzhelyünkötől, itten mégis otthon érezhetjük magunkat. Az Erdélyi Kárpát-Egyesület brassói osztályának, annak figyelmes, körültekintő vezetőségének nagy érdeme van ebben! Amikor Karczag város küldöttei nevében köszönetet mondok az Erdélyi Kárpát-Egyesület brassói osztályának az irányunkban tanusított előzékenyséért, a régi magyar szokáshoz hiven poharat ürítetek, poharat ürítetek arra, hogy legyen országunknak minden polgára, országunk minden részében egyformán magyar, s poharat ürítetek a Kárpát-Egyesület brassói osztályára. Kívánom, hogy nemes missziójukat siker koronázza, tanuja lehessen annak, hogy Brassóvármegye bármely pontján a magyar otthon érezze magát. Ugy legyen! (Taps és hosszas tetszés.)

A nagyhatású beszéd mély benyomást és leírhatatlan lelkesedést keltett, melynek jeléül egész asztalsorok éljenezve siettek, hogy rokonszenvüknek kifejezést adva üdvözöljék a jeles szónokot, kit az egész közönség tapsviharral tüntetett ki. A tetőpontra emelkedett hazafias hangulat behatása alatt jelentkezett újra szólásra *Zakariás* János dr. és gyújtó hévvel a követzőképpen viszonzta a „karcagi áldomást“:

Mélyen tisztelt hölgyeim és Uraim!

Karczag város érdemes polgármesterének, Dr. Szentesi Tóth Kálmánnak lendületes és költői szárnyalású szavaira engedjék meg, hogy röviden válaszoljak.

Teszem ezt annál inkább, mert köszönetemet és hálámat akarom kifejezni Karczag város érdemes polgárainak is, hogy polgármesterükkel együtt, a legnépesebb küldöttséggel jöttek el körünkbe. Az alföld magyar népének fiai, az ősi törzsökös magyar polgárság erejét, ősi és jellegzetes faji erényeit képviselik itt a mi körünkben és megjelenésükkel erőt és önbizalmat öntöttek szívünkbe. Az a tudat, hogy nemzeti

küzdelmekben ilyen erős, öntudatos, lelkes polgárságra támaszkodhatunk, kitartást ad, lelkesedést önt belénk is. És a mint Karczag városának vannak érdemes polgárai, úgy hál' Istennek Brassónak meg van az érdemes, erős magyar polgársága, mely a mi küzdelmekben legbecsesebb támaszunk, legállandóbb, legkitartóbb és legönzettebb, lelkes támogatónk. Karczag és Brassó város érdemes polgárait üritem poharamat.

Engedjék meg azonban nekem, hogy egyuttal a sajtó képviselőiről is megemlékezzem. Mert a mint a polgárt szabadságszeretete, öntudatossága, önálló, független gondolkozása teszi a nemzet erejének letéteményesévé, úgy a szabadságszerető, öntudatos, önálló és független sajtó alkotja a nemzetnek küzdelmében legerősebb fegyverét.

A szabad szó a polgár ajkán és a sajtóban, az öntudatos nemzeti érzés a polgár lelkében és annak megnyilatkozása a sajtóban, teremtenek öntudatos közvéleményt, egységes érzést — a mely minden nemzeti czélokot szolgáló intézményünket és így egyesületünket is felvirágoztatta.

Éljen azért az öntudatos és független polgárság, éljenek a sajtó képviselői! (Éljenzés.)

Rombauer Emil :

Hölgyeim és Uraim!

Tegnap a zöld asztalnál, ma ismét itt a fehérenél dicsérettel és magasztalással halmozzák el fiók-egyesületünk tevékeny elnökét, dr. Zakariás János kedves barátomat.

Brassói barátaim tudják, hogy én az örök ellentmondás képviselője vagyok s nem fogja őket meglepni, ha kijelentem, hogy felszólalásom célja, a kedves barátom homlokára fűzött babérkoszorút megtépni.

Nem vonom ugyan kétségbe, sőt magam is csak bizonyíthatom, hogy az Eke brassói fiókja, három évvel ezelőtt, tehát akkor, mikor Zakariás vette át annak vezetését, pezsgő uj életre ébredt, hanem — s ennek igazolásául tanunak szólítok minden brassói magyart, — ugyanakkor nemcsak az Eke fiókja, de minden brassói magyar társadalmi intézményünk is új életre ébredt, azok is, melyeknek nem Zakariás barátom a vezetője, s János barátom iránti nagy szeretetem s tiszteletem ellenére sem tudnám ezt mind az ő érdeméül betudni.

A brassói magyar társadalmi élet e fellendülésének okát másutt kell keresnünk. Mi magunk is másokká lettünk az utóbbi három évben. Úgy érezzük, hogy három év óta kékebb égboltozat mosolyog le ránk Brassóban, hogy zöldebb lett a Czenk, sőt, és erre készek vagyunk akár esküt is tenni, hogy azóta gyakrabban hull az égi áldás, az anyaföldet termékenyítő eső, mely ez évben Zakariás barátomnak nem épen öröme, az Eke. minden kirándulási tervét eláztatta. És ha önök, tisztelt vendégeink, tőlünk brassóiaktól okát kérdik, hogy miért fordult számunkra szebbre, jobbra a világ három év óta, úgy mindegyikünk azt feleli, a mivel magam zárom felszólalásomat, hogy soká éljen szeretett főispánunk, gróf Lázár István! (Lelkes éljenzés.)

Förder Sándor oszt. alelnök beszéde :

Mélyen tisztelt Közönség!

Tekintettel a rendelkezésünkre álló rendkívüli rövid időre, engedjék meg, hogy lehető röviden megemlékezzem egy oly jelentékeny társadalmi tényezőnkéről, melylyel szemben ép ezen nagy gyűlésünk alkalmából is hálával tartozunk. Az egyesületek t. i. egy lánczot alkotnak társadalmunkban s szerintem ezen láncznak egyik legerősebb láncszeme azon egyesület, mely a czenki oszlopnak tegnap történt ünnepélyes megkoszoruzása alkalmával lélekemelően közreműködött, melynek városunkban igen fontos missziója van s melyre jövőben is nagy feladatok várnak. Ezen egylettel

szemben érzett hálámnak és — míg az illetékesebb helyről és megfelelőbb alakban hozzá fog jutni: — osztályunk nevében előleges köszönetemnek adok kifejezést azon óhajomásom nyilvánításával, hogy mint eddig, úgy ezután is képes legyen — szép feladatának tudatában — hivatásának megfelelni s ezen célból virágozzék fel a bölcs vezetés és kitűnő szakvezérlés alatt álló brassói magyar dalárda. Éljen! (Éljenzés.)

Ezzel asztalbontásra került a sor és a társaság zöme a főtéren várakozó két külön vonatra szállt, hogy a programba fölvetett hosszufalusi kiránduláson részt vegyen. Kivált az E. K. E. vendégei siettek, hogy a csángó testvérektől tiszteletükre rendezett kiállítás és népünnep megtekintésével a derék nép iránt való érdeklődésüket személyes megjelenésükkel bizonyítsák.

AZ E. K. E. KISKIRÁLYKŐI MENEDÉKHÁZA.

Írta: **Dr. Bokor János.**

Brassó megye síkságának, a »Barczaság«-nak délnyugoti határán a *Nagy- és Kis-Királykő* szikla kolosszusa emelkedik, amely 2241 m. magasságával a fogarasi Nyegoj és a *Bucsecs* után a harmadik helyet foglalja el Erdélyrész délkeleti határ-hegyei közt. Ez a változatos alakzatú vad hegység mindenha kedvencz helye volt a hegyászoknak. A főgerincz mellett, melynek legmagasabb pontja az u. n. *Pásztororom*, még három más pont is van, a melyeket a turista mindig szívesen keres fel, t. i. az 1814 m. magas *Kis-Királykő*, a *Krepatura* szakadéka, mely az utóbbit a Nagy-Királykőtől elválasztja és a *Propaste* sziklaszorosa, illetve sziklavölgye, amely a Kis Királykő gerinczének keleti végétől torkollik a Nagy-Királykő gerincze felé.

A szász Kárpát egylet már régebben épített menedékházat a Nagy-Királykő legmagasabb csúcsának keleti lábánál. Azonban az az egy menedékház nem felelt meg egy magában a turista szükségletnek. Menházra volt szükség a Kis-Királykőn is, amely aztán egyszerre kettős célt szolgált. Egyrészt védelmet nyújtott azoknak, akik a Kis Királykőre rándultak, másrészt kényelmes megháló helyül szolgált azoknak, akik Zernestről a Nagy-Királykőre igyekeztek s 5 óra ut helyett — ennyire van innen a társ-Kárpát-egylet menháza, — csak hármat akartak megtenni, hogy másnap kora reggel a Nagy Királykőre induljanak. Midőn tehát az E. K. E. brassó megyei osztálya ezen menedékház felállítását tervbe vette, nem akart a szász testvér-egylet területére tolazkodni, hanem a szász kárpát-egylettel egyetértően csak hiányt pótolni s a közös szükségletnek eleget tenni.

A menedékház, amely hazánk legszebb menedékházai közé tartozik, 1897. aug. 22-én avattatott fel. *Orbán Ferencz* felsőkereskedelmi iskolai igazgató, az E. K. E. brassó megyei osztályának elnöke, akinek az E. K. E. Brassóban első nagy sikereit köszönheti, hathatósan tudta megnyerni az

eszmének az összes illetékes faktorokat és sarkalni annak megvalósítására. Így első sorban *Gróf Bethlen Andrást*, Brassó megye volt főispánját, később volt földmivvelésügyi minisztert, aki egymaga 600 frttal járult a költségek fedezéséhez, azután Brassó város tanácsát, amely főleg *Alesius Oszkár* polgármester-helyettes közbenjárására készséggel adta oda a területet és szolgáltatta az építéshez szükséges anyagot. A központ 300 frtot adott. A költség többi részét maga az osztály fedezte a reá eső tagdíjjutalékokból és különféle megtakarításokból. Az összes költség a berendezéssel együtt 1300 frtra rugott. A tervet az épülethez *Fellner Lajos* M. Á. V.-mérnök, az osztály akkori alelnöke készítette, aki kivitele érdekében *Orbán Ferencz* elnök mellett *Förder Sándor* pénztárnokkal együtt a legnagyobb tevékenységet fejtette ki. Az építőmester *Sipos István* hosszufalusi csángó gazda volt, aki az osztálynak máig is építőmestere.

Maga a felavatás egész ünnepélylyé nőtte ki magát. Ünnepeltek ott; szászok, magyarok egyaránt. Jelen volt a főmeczenás, *Bethlen András gróf* azonkívül *Maurer Mihály* Brassó megye akkori főispánja s velük még mintegy 70--80 főből álló díszes társaság. Lendületes, hazafias beszédeknek egész sora hangzott el ekkor. Beszéltek a többek közt *Bethlen András gróf*, *Orbán Ferencz*, *Römer Gyula*, a szász kárpát-egylet elnöke stb. A felavató beszédet *Szádeczky Lajos* dr. egyetemi tanár, közp. alelnök mondta, aki a menedékházat *Bethlen-menedékháznak* keresztelte el.

A ház széles pitvaráról remek kilátás élvezhető a Nagy-Királykő szikla gerinczére, az alattuk elterülő völgy-katlanokra; és szint ad a képnek a havasi „esztenák“, csobánok, kalibák nomádszerű látványa. Innen egy órányira a *Krepatura* magaslatán, az ellenkező irányban egy bájos kép keretében a Zernestől éjszakra eső magaslatok és Brassó hegyei láthatók a közbeeső Barczasággal. Ezt a magaslatot a menedékház kiegészítéseképen egy csinos, szilárdan épített *Bethlen-pavillon* díszíti, amelynek költségeit szintén a természet szépségeiért rajongó *Bethlen András gróf* fedezte.

Ürmössy Sándor jeles festőművészünk aquarelljében mutatjuk be olvasóinknak a menedékházat, az E. K. É.-nek e nemben legkiválóbb és legszebb alkotását. *)

*) Színes műmellékletünk a folyóirathoz van csatolva.

KÜLÖNFÉLÉK.

József kir. herceg az E. K. E. múzeumában.

F. évi június hó 9-én *József* kir. herceg ő Fensége Kolozsvárt tartott csapatszemléje alkalmával megfelelő uton tudatta az E. K. E. vezetésével, hogy a Mátyásházi muzeumot d e. 11 órakor megtekinteni óhajtja.

A főtitkári hivatal hamarosan összehívta a választmányt, mely *Palkovics* József ny. altábornagy, E.K.E. tiszteleti tag vezetésével fogadta a népszerű kir. herceget, ki a *Palkovics* üdvözlő szavaira néhány szívélyes magyaros szóval válaszolva örömeinek adott kifejezést, hogy a *sua védnöksége* alatt működő Kárpátgyűlés múzeumát megtekintheti.

A bemutatások után a kir. herceg diszes katonai és polgári kíséretével az összes muzeumi helyiségeket bejárta

A kalauzolást a főtitkár, a titkár és a főpénztáros fölváltva teljesítették.

Egyetlen érdekesebb tárgy se került ki a tudós kir. herceg figyelmét, ki nem egy szakszerű avagy tréfás megjegyzésével adta a néprajz terén való jártasságának kiváló jelét. Csaknem egy órai időzés után az E. K. E.-irodában levő vendégkönyvbe írta nevét s miután *Palkovics* altábornagyot iskolatársi visszaemlékezéssel köszöntötte s az őt kalauzoló tisztviselők előtt köszönetét nyilvánította: átvette a muzeumi képes katalogus egy példányát s éljenzéstől kísérve hagyta el a Mátyásházat, melynek gyűjteményei a magas vendéget látható meglelégedéssel töltötték el.

Kirándulások a közgyűlés alkalmából.

1. Csernátfaluban.

A közönségesen Hétfalu néven ismert Brassómezei csángótelep központján valóságos csángó népiünnep folyt le, melyet alkalmunk lesz bővebben is bemutatni.

Bár az idő nem kedvezett a kirándulásra, azért a társaság tagjai közül mégis sokan rándultak ki Csernátfaluba a hétfalusi nőegylet által rendezett csángó házi-ipar kiállítás és csángó lakodalom megtekintésére. 3 óra 15 perczkor indult a társaság a főtérről külön vonattal s 4 óra 15 perczkor érkezett meg a hosszufalusi állomásra, honnan a kirándulók hölgy tagjai kocsikon, a férfiak pedig az elég nagy sárban „per pedes apostolorum“ vonultak be a polgári iskoláig. A kedvezőtlen időjárás folytán a fogadtatás az iskola tornatermében történt meg, hol már a nőegylet tagjai festői szép és szívet-lelket gyönyörködtető színpompájú csángó viseletben várták a vendégeket. A hétfalusi nőegylet nevében Lukács Károly hosszufalusi jegyző mondott üdvözlő beszédét, melyre Feilitzsch A. br. az Eke. központi elnöke válaszolt, köszönetet mondva a nőegyletnek a fogadtatásért.

A vendégek ezután megtekintették a csángó-ipar kiállított tárgyait, majd végignézték a bemutatott csángó lakodalmat. Ennek végeztével a tornateremben uzsonnához ültek, a melynek folyama alatt Gyárfás Győző főmérnök a hétfalusi nőegyletet, a következő szép beszédben éltette:

Igen tisztelt Társaság!

Ezelőtt egy kerek esztendővel, az Erdélyi Kárpát Egyesületnek Sepsiszentgyörgyön tartott közgyűlésén a sok méltatlan megtámadtatásban részesített Egyesület még abban a megrovásban is részesült, hogy erejét

igen sokfelé forgácsolja szét. Abból a röpke mondásból indultak ki a támadások, hogy „a k i s o k a t m a r k o l : k e v e s e t f o g !“

Azóta az Egyesület ugyyszólván zárlatot készített, határozott képét mutatta be sikeres működésének s a kitűzött irányban való biztos haladást dokumentálta.

A mai közgyűlés kellemes és megnyugtató czáfolata volt egyfelől annak, hogy az E. K. E. hivatásától eltérő vállalatokba bocsátkozik; másfelől pedig beh bizonyult, hogy t ö b b e t, jelentékenyen többet képes f o g n i, mint a meny nyit látszólagosan m a r k o l.

Mert a különböző foglalkozásokra jótékonyan kiható valamennyi irányban meglepő eredményekkel számolt be ma; de főleg a társadalmi téren elért hazafias s i k e r e k, a melyek már magukban is annyira kitartó munkát követeltek — olyanok, hogy csupán ezzel a messze vidékek rokonszenvét és érdeklődését felkeltő eredménnyel feltétlen elismerést vivott ki maga iránt, tehát h i v a t o t t s á g á n a k adta tanubizonyosságát.

Zseniális módon egyesítette a hasznost a kellemessel a közgyűlés buzgó rendezősége, élén a brassói osztály elnökével — a hétfalusi kirándulásban.

Lebilineselő hatás alatt vagyunk itt ezen a szépséges csángó lakta kárpáti vidéken, ebben a bájos környezetben, ethnografiai élőképek keretében. Ősviseleteket bemutató kosztümökben pompázva: a vendégszerető H é t f a l u n ö e g y l e t é n e k tagjai feledhetetlenül kedves emlékké tették ezt a kirándulást s ezzel igazat adtak magának az E. K. E. azon felfogásának, hogy a néprajz helyszíni kultiválása igenis beleváló kitűzött programjába, épen úgy, mint az általa projektált N é p r a j z i M u z e u m megteremtése.

Az E. K. E.-nek távolból megjelent tagjai s az érdeklődő vendégek nevében örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy úgy az Egyesület eln ö k s é g é n e k, valamint a brassói osztály elnökének, dr. Z a k a r i á s Jánosnak és a r e n d e z ő s é g n e k fáradozásaiért elismerést nyilvánítva, — főleg H é t f a l u h ö l g y e i n e k a bucsuzás pillanatában hálás köszönetünket kifejezhessük.

Aldás kísérje a kedves honleányok törekvéseit! Éljenek sokáig!

A lelkes éljenzés mutatta, hogy a szónok az egész társaság szívéből beszélt.

Majd az indulás előtt Z a k a r i á s János dr. emelt szót.

Bocsánatot kérek — ugymond — hogy az elindulás perczeinek közeledésére hívom föl figyelmüket, de a mikor ezt teszem, el nem mulaszthatom, hogy hálás szívvvel meghatottan köszönetet ne mondjak magam részéről is a hétfalusi nőegyesületnek, azért a páratlan önfeláldozó munkálkodásért és nagy áldozatkészségért, melylyel itt tartózkodásunk rövid perczeit oly tanulságossá, felejthetlenné tették. Fogadják az Eke. brassómegyei osztálya nevében is legmelegebb köszönetem, legmélyebb hála-m kifejezését.

Kitörő ováció volt erre a válasz, melylyel a szép és lélekemelő ünnepély véget ért.

A kirándulók este 7 óra 10 perczkor visszatértek Brassóba.

2. S i n a j a, T u s n á d, S a l a m o n s z i k l a, Z a j z o n.

A Csukásra tervezett kirándulás elmaradt a kedvezőtlen idő miatt s helyett a vendégek nagyobb része reggel Sinajába és Tusnádra utazott, az itt maradtak pedig megtekintették az áru-csarnokot, a Papp István-féle cserge kereskedést és a fekete templomot, a hol orgona hangverseny is volt. Délután 2 órakor kocsikon a Salamonsziklához s másnap Zajzon fürdőbe rándultak ki.

Turista lábbajok.

A hegymászóknál előforduló kisébesedése a lábaknak, vörösödés, bőrhorzsolás, felhólyagzás alakjában lép fel.

Többnyire czélszerűtlen lábbeli időzi elő. Pl a Himalaya lakóinál, hol a lábakat kecskebőrökbe burkolják, vagy az izlandiaknál, kik fókabőr bocskort viselnek, hasonló lábbajok a legnagyobb ritkaságok közé tartoznak. A legfelületesebb bőrhorzsolást is gonddal kell kezelni; elegendő egy horgany kenőcsös kötés, melyet flastromcsikkal kell megerősíteni és valahányszor elcsuszlik, megújítandó.

A kenőcscsel bekent moll szalagot legcélszerűbb a flastromcsik alatt vattával betakarni.

Az úgynevezett inihüvelygyulladás is mindig nem megfelelő lábbeli használatából ered.

A pásztor-ornamentika ősi motívumai.

Ezen a czimen érdekes felolvasást tartott H ö r m a n n Konrád nürnbergi tanár a Néprajzi és népművészeti egyesületben Münchenben.

A legelő állatok csengős jármaiból egész kollekcziót bemutatott, melyeken olyan jelek találhatók, hogy itt nem annyira díszítő motívumokkal, mint inkább pásztorjegyekkel látszik dolgunk lenni.

Pl. házalak, siremlék, falusi templom, stb. jelzése aligha nem egy-egy udvarház vagy falu csordájának a megjelelésére vonatkozó jelek, nem pedig közönséges és minden czél nélkül faragott póriás czifraságok.

A mióta nálunk is nagyobb érdeklődéssel kezdenek lenni a rovásírás, az ősfoglalkozások és így a pásztorélet eredetiségei iránt, nem volna csodálni való, ha a világtól elzárt erdélyi havasok primitív konzervatívizmusában szintén efféle különlegességekre bukkanánk

Száva Gerő dr. jubileuma.

A nyár folyamán aug. 6-án Előpatak fürdő közönsége részvételével a közbirtokosság szép ünnepélyt rendezett Száva Gerő dr. tiszteletére, ki fürdőbiztosi érdemes működésének negyedszázados évfordulóját betöltötte.

Az ünnepi beszédet Székely György orsz. képviselő tartotta, miközben a jubiláns olajfestésű képét az olvasóteremben kifüggesztették.

Az ezt követő lakomán a fürdőügy terén fáradozó fürdőbiztost az Eke. képviselőjében az Eke. főpénztárosa üdvözölte.

Ebéd után fölavatták a Majláthtetőn fölállított csinos karsu tornyot, a Száva-messzelátót, honnan a Barczaságra és Brassóra s a határhegységekre festői kilátás élvezhető.

EGYESÜLETI ÉLET.

Választmányi gyűlés.

Az E. K. E. aug. hó 28-án választm. gyűlést tartott. Jelen voltak: Feilitzsch Arthur báró, elnök, Radnóti Dezső főtitkár, Kovács Géza titkár, Orbók Mór, Versényi György dr., Papp Kristóf, Fodor János és Hankó Vilmos dr.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után, főtitkár bemutatja a közgyűlés elé terjesztendő évi jelentést.

Olvastatik a muzeumnak esetleg az állam tulajdonába leendő átbozsátását felülvéleményező albizottság javaslata, melyet a választmány megfelelő feltételek mellett a közgyűlésnek elvileg elfogadásra ajánl.

Főtitkár bemutatja a számvizsgálóknak az 1902. évre szóló jelentését, továbbá a költségvetést, melyek szintén a közgyűlés elé fognak terjesztetni.

Főtitkár előadja a brassói közgyűlésre, a kapcsolatos ünnepségekre és a tisztujításra vonatkozó előkészítő intézkedéseket, miket a választmány jóváhagy.

A muzeumi belépőjegyekre nézve a muzeum felügyelő bizottságának már előzőleg megállapított szabályzata partolólág a közgyűlés elé lesz terjesztendő.

A kányafői munkálatok ellenőrzésére kiküldött bizottság javaslatát jóváhagyólag tudomásul vették.

Erre több tárgy hiányában elnök a gyűlést bezárta.

